

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A különélő szülő jogai és kötelezettségei,
különös tekintettel a kapcsolattartásra és annak végrehajtására**

Szerző:

dr. Rostás Edit Kincső

Békéscsaba, 2025. október 24.

Összefoglaló

Tanulmányomban a szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó főbb szabályok ismertetését követően a különélő szülő kapcsolattartási jogát és kötelezettségét részleteztem. Ezen belül kitértem a kapcsolattartás jogintézményének alapjogi jelentőségére, rendezésére, formáira és a szülő felelősségére a kapcsolattartás akadályozásáért. Központi témaként a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás 2020. március 1. napja óta irányadó szabályozását és bírósági gyakorlatát választottam, amit igyekeztem jogeseteken és alkotmánybírósági határozatokon keresztül szemléltetni.

Kutatómunkám során széleskörűen foglalkoztam a kapcsolattartás elméleti és gyakorlati oldalával, továbbá a jelenleg is formálódó joggyakorlat alakulására kiható tényezőkkel. A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás járásbírósági hatáskörbe történő átkerülésével ugyanis szinte egyidőben jelent meg Magyarországon a koronavírus és a vele együtt járó védelmi intézkedések. Az eljárási szabályok elsajátításának kezdeti általános nehézségeihez a járvány családi kapcsolatokra gyakorolt hatásaival összefüggő, teljesen új szempontok alapján vizsgálándó kérelmek társultak. Fentiek miatt a bírósági jogalkalmazás során is érezhető volt egyfajta bizonytalanság, amely mára - köszönhetően az alkotmánybírósági határozatok iránymutatásának is - letisztult.

I. Bevezetés

A család a társadalom legkisebb alapegysége, amelynek felbomlása esetén a felek jogait és kötelezettségeiket általában bíróság előtt rendezik, a civilisztikai ügyek jelentős részét a családjogi perek teszik ki. A szülők számtalan hibát követnek el ebben az időszakban, amivel elsősorban nem egymásnak, hanem a gyermeküknek ártanak. A legtipikusabb és legnagyobb hiba, ha az egyik szülő rendszeresen akadályozza a kapcsolattartást és közben igyekszik mindenáron befeketíteni a másik szülőt a gyermek előtt, amelynek következményei akár egy egész életre kiható módon a gyermekén csapódnak le.

Amennyiben a válás vagy az életközösség megszakadása nem mentes a feszültségektől, és a közös kiskorú gyermekkel való kapcsolattartás sem működik megfelelően, a jogosult jogainak érvényesítése érdekében végső megoldásként kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárást kezdeményez a kötelezettrel szemben. A kapcsolattartási problémák legfőbb forrása, hogy a különélő szülő úgy érzi, az ő ügyében elmarad vagy nem olyan gyorsan történik a végrehajtás, mint amelyet annak súlyossága indokolna. Ez jellemzően akkor fordul elő, amikor a különélő szülő kapcsolatot kíván tartani a gyermekkel, de a gyermeket gondozó szülő ezt nem teszi lehetővé. 14. életévüket betöltött gyermekek esetében is felmerülhet ilyen jellegű akadályoztatás, kisebb életkorban azonban a gondozó szülő közrehatása nyilvánvalóbb lehet, hiszen a gyermekek önállóan még nem jutnak el a másik szülőhöz, átadásuk nemcsak jogilag, hanem fizikailag is szükséges.¹

II. A szülői felügyelet gyakorlására irányadó főbb szabályok együtt élő és különélő szülők esetén

A szülők együttműködési kötelezettsége a szülői felügyeleti jogok gyakorlása során alapvető szabály akár együtt, akár külön élnek. Konfliktusaik, saját személyes sérelmeik háttérbe szorítása közös kiskorú gyermekük megfelelő testi, szellemi, és erkölcsi fejlődése érdekében elengedhetetlen. Ez a kötelezettség azonban nem egyenlő azzal, hogy minden esetben együtt döntenek. Ha a felügyeleti jogok teljességét az egyik szülő gyakorolja kizárólagosan, és a másik szülőnek csak a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben van közös döntési felelőssége, az ebbe a körbe nem tartozó kérdések tekintetében az együttműködés a ténylegesen gondozó szülő részéről csak tájékoztatási kötelezettséget jelent.²

II. 1. Az együtt élő szülők jogi helyzete

A közös szülői felügyelet a szülői státuszából következik. Ha a gyermek szülei együtt élnek, mind anyja, mind apja részéről tényleges családi gondozásban és nevelésben részesül. Amíg a szülők nem

¹ SZEIBERT Orsolya: *Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybírósági és ombudsmani gyakorlatra*. In: Köhidi Ákos-Keserű Barna Arnold (szerk.): *Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére*. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt.; Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Győr-Budapest, 2015, 485.

² MURÁNYINÉ DR. PERBÍRÓ Andrea: *A megváltozott szülői felügyeleti jogok gyakorlásának szabályairól eseti alkalmazásuk tükrében*, 11. - <https://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/219-dr-muranyine-dr-perbiro-andrea-a-megvaltozott-szuloi-felugyeleti-jogok-gyakorlasanak-szabalyairol-eseti-alkalmazasuk-tukreben> (továbbiakban: DR. MURÁNYINÉ)

állapodnak meg, illetve a bíróság vagy gyámhatóság döntést nem hoz, együttélésük esetén - függetlenül attól, hogy házasságban élnek vagy sem - a szülői felügyelet mindkét szülőt megilleti. Kivételt képez ez alól az az eset, amikor az egyikük szülői felügyeleti joga - cselekvőképtelen szülő, cselekvőképességében a szülői felügyeleti jogok gyakorlása tekintetében részlegesen korlátozott szülő, vagy ha a szülő a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett cselekmény miatt elrendelt távoltartó határozat hatálya alatt áll - szünetel. Ilyen esetben bár a szülők együtt élnek, a szülői felügyeleti jogokat nem tudják közösen gyakorolni.³

II. 2. A különélő szülők megállapodása a szülői felügyeleti jogok gyakorlásáról

A szülők különélése nem hat ki automatikusan a közös szülői felügyeletre. Főszabály szerint a szülői felügyeletet akkor is közösen gyakorolják, ha már nem élnek együtt. Ha a szülők - a gyermek kiegyensúlyozott életvitele biztosításának szem előtt tartásával - a különválást követően is együtt tudnak működni gyermekük gondozásában, nevelésében, vagyonának kezelésében és törvényes képviseletében, azt bírósági döntés nélkül megtehetik. Ha a különélő szülők a szülői felügyeleti jogok közös gyakorlásában állapodnak meg, a gyermekkel együtt élő szülőnek az azonnali döntést igénylő helyzetekben egyedüli döntési joga van a másik szülő azonnali értesítése, illetve tájékoztatása mellett, garantálva ezzel a felek közötti együttműködést. Amennyiben a különélő szülők továbbra is egymás közelében élnek, a közös szülői felügyelet gyakorlása megvalósulhat oly módon is, hogy a gyermekkel közös háztartásban élő egyik szülő nagyobb részt vállal a gyermek természetbeni gondozásában, nevelésében, míg a különélő szülő a gyermektartásdíj megfizetésével anyagilag járul hozzá a gondozáshoz, neveléshez. Megállapodhatnak abban is, hogy a szülői felügyeletből eredő jogait és kötelezettségeiket megosztják egymás között, ami szintén nagyfokú együttműködést igényel tőlük, de a közös felügyelethez képest könnyebben megvalósítható. Mindezek mellett a különélő szülők megállapodása szólhat arról is, hogy a közös kiskorú gyermekük feletti szülői felügyeleti jogokat kizárólag egyikük gyakorolja, értelemszerűen az, aki a kiskorú lakhatását is biztosítja.⁴

³ MURÁNYINÉ, 21-22.

⁴ MURÁNYINÉ, 22-23.

II. 3. A bíróság döntése a különélő szülők közötti szülői felügyeleti jogok gyakorlásáról

Amennyiben a szülők között vita van, és nem sikerül megállapodniuk, végső esetben a bíróság dönt arról, hogy a közös gyermek feletti szülői felügyeleti jogokat és kötelezettségeket együttesen, az egyik szülő kizárólagosan vagy egymás között megosztva gyakorolják, amelynek során a gyermek kiegyensúlyozott életvitele az elsődleges szempont.⁵

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:167. § (1) és (2) bekezdése az alábbiak szerint szabályozza a szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezését. A különélő szülők megállapodásának hiányában - kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból - a bíróság dönt arról, hogy a szülői felügyeletet melyik szülő gyakorolja. A bíróság az egyik szülő kérelmére is dönthet a szülői felügyelet közös gyakorlásáról, ha az a kiskorú gyermek érdekében áll. A bíróság a döntés során azt mérlegeli, hogy a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődése miként biztosítható a legkedvezőbben.

A Ptk. 4:167/A. §-a rendelkezik a közös szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezésének szabályairól. Az (1) bekezdés szerint a közös szülői felügyeletről való döntés esetén a bíróság a kiskorú gyermek érdekében figyelemmel elrendelheti, hogy a szülők a gyermekről felváltva, azonos időtartamban gondoskodjanak, vagy ennek hiányában szabályozza a gyermekkel való kapcsolattartást és dönt a gyermek tartásáról. A közös szülői felügyelet elrendelése esetén a bíróság kijelöli a gyermek lakóhelyét. A (2) bekezdés értelmében, ha a bíróság a szülőket felváltva, azonos időtartamban jogosítja fel a gyermek gondozására, dönt a szülő által önállóan gyakorolt gondoskodás időtartamának mértékéről - a szünetek és az ünnepek időszakára is kiterjedően -, a gyermek átadása, átvétele módjáról, továbbá szükség esetén a gyermek tartásáról is. A (3) bekezdés alapján, ha a bíróság a szülőket felváltva, azonos időtartamban jogosítja fel a gyermek gondozására, akkor a (2) bekezdés szerinti döntések megváltoztatását is a bíróságtól lehet kérni.

A Ptk. Családjogi Könyve meghatározza a különélő, szülői felügyeleti jogától meg nem fosztott szülő jogait és kötelezettségeit. A jogalkotó ezzel egyértelműen erősíteni kívánja a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolat fennmaradását, a különélő szülőktől elvárt felelősséget, és azt, hogy a

⁵ MURÁNYINÉ, 21.

különélő szülő szerepe ne korlátozódjon a gyermekkel a folyamatos vagy időszakos kapcsolattartás időtartama alatti találkozásra. Szélesebb lehetőséget biztosít arra, hogy a különélő szülő a gyermek életének továbbra is aktív résztvevője maradjon, és a gyermeknevelésben magát is sokkal inkább részesnek érezhesse. Ezért annak az elvi tételnek a kimondása mellett, hogy a szülőknek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében - egymás családi életét, nyugalma tiszteletben tartva - együtt kell működniük, előírja, hogy a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól a különélő szülőt megfelelő időközönként tájékoztatnia kell, és a különélő szülő érdeklődése esetén a gyermekkel kapcsolatos felvilágosítást meg kell adnia. A tájékoztatási kötelezettség természetesen nem egyoldalú, az a különélő szülőt is terheli, ha bizonyos szülői részjogosítványokat ő gyakorol, illetve, amikor a gyermek nála tartózkodik.⁶

A különélő szülőnek a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben együttdöntési joga van. Ilyen lényeges kérdés a Ptk. 4:175. § (2) bekezdése szerint a kiskorú gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása, a szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú, vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése, állampolgárságának megváltoztatása és iskolájának, életpályájának megválasztása.

A szülői felügyeleti jog gyakorlására jogosult szülő a gyermekkel nyaralás, családlátogatás címén a másik, különélő szülő hozzájárulása nélkül elutazhat külföldre. Ugyanez fordítva is lehetséges, azaz a kapcsolattartásra jogosult szülő is jogosult a kapcsolattartás időtartama alatt arra, hogy gyermekével rövid tartamra külföldre utazzon, feltéve, hogy a bíróság e körben nem korlátozta vagy nem zárta ki a szülői felügyeleti joga ezen részjogosítványát. A lehetőségek tovább bővülnek azáltal, hogy bíróság egyes részjogosítványokat kiemelve azok gyakorlására a másik szülőt jogosítja fel, ilyen terület lehet például a vagyonkezelés, a képviselet teljes körű vagy részleges gyakorlása. A bírói döntés a részjogosítványoknak a szülők közötti megosztására is irányulhat.⁷

⁶ KÖRÖS András: *Különélő szülők - közös szülői felelősség, első lépések a Ptk. szülői felügyeletre vonatkozó szabályainak gyakorlatában*. In: Gárdos-Orosz Fruzsina, Menyhárd Attila (szerk.): *Az új Polgári törvénykönyv első öt éve*. Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2019. 91. (továbbiakban: KÖRÖS)

⁷ MURÁNYINÉ, 25.

A közös döntési jog megsértésének a családi jogviszonyok jellegéből adódóan közvetett szankciói lehetnek. A szülői együttműködést súlyosan sértő, a gyermek fejlődésére egyértelműen káros hatású szülői magatartás pedig akár a szülői felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatásával is járhat.⁸

III. A különélő szülő kapcsolattartási joga és kötelezettsége

A kapcsolattartás a különélő szülő olyan joga és egyben kötelezettsége, amit a gyermekkel együtt élő másik szülőnek kell biztosítania. Az együttműködésre való hajlandóságon és képességen túl fontos, hogy a szülők elfogadják a különböző életkorú gyermekeik fejlődési igényeit. Ha a családtagok megpróbálnak mindegyikük számára megfelelő megoldásokat találni a továbblépés megalapozásához, azzal a válás folyamata kezelhetőbbé válik.

III. 1. A kapcsolattartás jogintézményének alapjogi jelentősége

A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekek jogi Egyezmény) 9. cikk 3. pontja azt fogalmazza meg, hogy az egyezményben részes államok tiszteletben tartják a mindkét szülőjétől vagy a szülők egyikétől külön élő gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot, közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek legfőbb érdekével (child's best interests) ellenkezik. Az irányelv ugyan csak a házasság felbontására utal, de a változó életviszonyokra tekintettel ezt valamennyi olyan helyzetre vonatkoztatni kell, amikor a gyermek nem mindkét szülőjével él együtt.

A kapcsolattartási jog alapjogi minősége az Alaptörvény családvédelmi rendelkezéseiből közvetlenül levezethető jogintézmény, mind a szülő, mind a gyermek oldalán fennálló jogosultságként, a gyermek jólétének, egészséges személyiségfejlődésének alappilléreként értelmezhető. Ebből kifolyólag a szülő oldalán fennálló kapcsolattartási jog egyben szülői kötelezettséget is jelent.⁹

⁸ KÖRÖS, 92.

⁹ SZENDRŐI Anna: *A szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás alapjogi és személyiségi jogi vetülete* - In: Pro Futuro, 2019. évi 2. szám, 89. (továbbiakban: SZENDRŐI)

A gyermek védelme komplex jogi megközelítést igényel. A minél szélesebb körű védelem biztosítása érdekében a gyermeki jogoknak át kell hatniuk a jogrendszer egészét. A fogalmi sokszínűség a kapcsolattartás jogának vonatkozásában is kiemelt hangsúlyt kap. Az Alkotmánybíróság a kapcsolattartási jogot az Alaptörvény gyermekekre vonatkozó speciális rendelkezéséből eredezteti, és a szülői felügyeleti jogok kontextusában értelmezi. A gyermek gondozásához, neveléshez fűződő jogára pedig az Alaptörvényben rögzített, magán- és családi életéhez fűződő jog szegmenseként tekint. A kapcsolattartás a gyermeknek a különélő szülővel való érintkezését, illetőleg ennek a szülőnek a gyermek nevelésében való közreműködését hivatott biztosítani akkor is, ha utóbbi a gyermek gondozásában közvetlenül nem vesz részt. Mivel a kapcsolattartás mindkét alanyának jogai védelemre szorulnak, a jogszabályi rendelkezések a gyermeknek a különélő szülő részéről történő gondoskodáshoz való joga, míg a különélő szülőnek a gyermek nevelésében való közreműködéséhez fűződő joga gyakorlásának garanciáit teremtik meg.¹⁰

A kapcsolattartási jog személyiségi jogi minőségét a Kúria a BH2018.222. számú eseti döntésében egyértelműen elveti. A határozat értelmében családjogi viták, így a különélő szülőnek a gyermekkel való kapcsolattartásának problémái nem személyiségjog-vitában rendezhetők, az ezzel kapcsolatos esetleges szankciók alkalmazása is a családjog körébe tartozik.

Személyiségi jogi perben nem kerülhet sor más jogterületre tartozó jogvita eldöntésére. A személyiségvédelmi igény érvényesítése és a kapcsolódó jogkövetkezmények alkalmazása során nincs jogszabályi lehetőség a kapcsolattartás szabályozására és végrehajtására. A személyiségi jogi pernek nem tárgya az elmaradt kapcsolattartások jogszerűségének, a bírósági és gyámhatósági döntések kikényszeríthetlenségének vagy részbeni kikényszeríthetőségének a megítélése. A személyiségi jogsértést a szülő azzal követi el, hogy rendszeresen, visszaélészerűen nem biztosítja a másik szülő jogát a gyermekével való kapcsolattartásra. A visszaélészerűség kérdésének megítélése kapcsán a személyiségi jogi jogsértés csak adott relációban, a szülők oldaláról megnyilvánuló akarati-tudati tényezők megléte esetében vizsgálható. A visszaélészerű jelleg feltételezi, hogy a fél tisztában van a kötelezettségével, és alapos, kellő ok nélkül, saját akaratából nem tesz annak eleget.¹¹

¹⁰ SZENDRŐI, 84.

¹¹ SZABÓ Klára: *Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában.* In: Polgári Jog, 2018. 11-12. szám (A tanulmány a IV. Wolters Kluwer Jogi Konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.) - <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/193/id/A1801101.POJ/ts/10000101/>

III. 2. A kapcsolattartás rendezése

Egy házasság vagy élettársi kapcsolat megszakadását követően kiemelt jelentősége van annak, hogy a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást a felek igényeinek és a mindennapi élethelyzetnek megfelelően rendezzék. A nem végrehajtható vagy valamelyik félre nézve kedvezőtlen megállapodások konfliktusok kialakulásához fognak vezetni, ami minden esetben károsan hat a gyermekekre és a szülőket is megakadályozza önálló életük kialakításában.

A különélést követően is megmaradó közös szülői felügyelet esetében a kapcsolattartásról a szülőknek nem kell megállapodnia. Amennyiben azonban a gyermek feletti szülői felügyeleti jogot csak az egyik szülő gyakorolja, úgy a különélő szülővel való kapcsolattartást egyezség, ennek hiányában a bíróság, vagy a gyámhatóság döntése alapján rendezni kell.

A kapcsolattartás keretjogszabályi jellegére figyelemmel annak időtartamára, meghatározott módjára nézve a jogszabály rendelkezést nem tartalmaz. A BH 2012.5.121 számú eseti döntés értelmében a szülők megállapodása hiányában a kapcsolattartás időtartamának, módjának, feltételeinek, a gyermek átadása-átvétele helyének meghatározása a bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés, amelyet a bíróságnak az eset összes körülményét mérlegelve, a kiskorú gyermek mindenekfelett álló érdekét szem előtt tartva, egyéniesítetten meghatároznia.

Annak érdekében, hogy valamely releváns kérdés szabályozatlansága folytán a kapcsolattartás végrehajtása ne ütközzön akadályba, az egyedi döntés meghozatala során mind a bíróságnak, mind a gyámhatóságnak részletekbe menően kell rendelkeznie a kapcsolattartás gyakoriságáról, időtartamáról, folyamatos vagy időszakos voltáról, a gyermek átadásának és visszaadásának helyéről, módjáról, a kapcsolattartás elmaradására vonatkozó értesítési kötelezettségről, illetve az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról.¹²

A BH 2020.1.11. számú eseti döntés szerint a szülői felügyelet kizárólagos gyakorlása esetén, megállapodás hiányában a kapcsolattartás ítélettel nem szabályozható olyan módon, hogy az a

¹² NAGY Andrea: *Bővülő keretek - A kapcsolattartás szabályozása az új Ptk-ban* - <https://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/105-dr-nagy-andrea-bovulo-keretek-a-kapcsolattartas-szabalyozasa-az-uj-ptk-ban>

különélő szülőt a gondozó szülővel azonos időtartamban illesse meg. Az ilyen rendezés a közös szülői felügyeletnek a kapcsolattartás jogintézményével való pótlását, tartalmában burkolt közös szülői felügyeletet jelent. Nincs jogi akadálya azonban annak, hogy a szülők a kapcsolattartásnál úgy állapodjanak meg, hogy a gyermekük a különélő szülőnél a gondozó szülővel egyező időtartamot tölt. Megállapodás hiányában bírói ítélettel a kapcsolattartás szabályozásaként annak elrendelése, hogy a gyermek a gondozó szülőnél és a különélő szülőnél azonos időtartamot tölt, tartalmában az egyik szülő tiltakozása miatt meg nem valósuló közös szülői felügyeletnek a kapcsolattartás jogintézményével való pótlása, ami az anyagi joggal ellentétes és sérti a gyermek kiegyensúlyozott életvitelhez fűződő jogát is.

Ha a kapcsolattartás kérdésében a bíróság döntött, annak megváltoztatását a 2021. január 1. napját követően született határozatok esetén új szabályként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 472. § (2) bekezdése szerinti kapcsolattartási perben a bíróságtól lehet kérni.

A kapcsolattartás bíróság általi megváltoztatására korábban csak a döntést követő két éven belül volt lehetőség, azt követően a megváltoztatás a gyámhatóság hatáskörébe tartozott. 2021. január 1. napját megelőzően a gyámhatóság döntött akkor is, ha a kapcsolattartás kérdésében eredetileg a bíróság hozott határozatot, de a jogerőre emelkedésétől számított két év elteltével bármelyik szülő vagy a kapcsolattartásra jogosult más személy kérte annak megváltoztatását.

III. 3. A kapcsolattartás formái

Az életviszonyok átalakulása és a modern technika elterjedése miatt a kapcsolattartások meghatározó része a határokon átnyúló távolságok áthidalásával telefonon vagy interneten keresztül zajlik.

Az Alkotmánybíróság 3067/2021. (II. 24.) AB határozata értelmében a kapcsolattartás a különélő szülő folyamatos jelenlétét jelenti a gyermek életében. Egyes módjai között nincs egyértelmű hierarchia, a felek közvetlenül, személyesen vagy közvetetten - például levelezés vagy technikai eszközök segítségével - is kapcsolatot tarthatnak. A kapcsolattartás minden formájának szerepe van a szülő-gyermek viszonyban, ezek adott esetben ki is egészíthetik egymást. A kapcsolattartás közvetlensége,

a rendszeres találkozás és a zavartalan személyes kommunikáció kiemelten fontos része a szülő-gyermek kapcsolatnak. Jellemzően ez a legintenzívebb, és hagyományosan ennek van a legnagyobb szerepe a gyermek személyiségfejlődésében. A személyes kapcsolattartás lehetősége különös jelentőséget kisebb gyermek esetén kap a kötődés kialakításában, illetve fenntartásában, az elidegenedés megakadályozásában. A közvetlen személyes találkozás lehetőségének kifejezett kizárására alapvetően csak akkor van lehetőség, ha ez a gyermek érdekét szolgálja.

A kapcsolattartási jog - a Ptk. 4:180. §-ának rendelkezései alapján - magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet, kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására, és a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is. A gyermek elvitelével felmerülő kiadások a kapcsolattartásra jogosultat terhelik.

A kapcsolattartás célja a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 27. §-ának meghatározása szerint az, hogy a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult személyek közötti családi kapcsolatot fenntartsa, továbbá a kapcsolattartásra jogosult szülő a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérje, tőle telhetően segítse.

III.3.1. A folyamatos kapcsolattartás

Folyamatos a kapcsolattartás, amikor visszatérően, rendszeres időközönként ismétlődik. Ez - a Gyer. 27. § (3) bekezdése értelmében - magában foglalja a gyermekkel a szokásos tartózkodási helyén való személyes találkozást (meglátogatás), a szokásos tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra, a visszaadás kötelezettségével történő elvitelét, meghatározott időtartamú külföldre vitelét, a személyes találkozás nélkül történő rendszeres kapcsolattartást - így különösen a levelezést, a telefonkapcsolatot, illetve az informatikai eszköz útján való kapcsolatot -, az ajándékozást és a csomagküldést.

A kapcsolattartásra jogosulttól az elvitel és a meghatározott időtartamú külföldre vitel jogát is magában foglaló kapcsolattartás - különösen, ha a kapcsolattartásra jogosult szülő szokásos tartózkodási helye külföldön van, a Gyer. 27. § (6) bekezdése alapján - a gyermek érdekét veszélyeztető körülmény vagy felróható magatartás hiányában nem vonható meg.

III.3.2. Az időszakos kapcsolattartás

Az időszakos kapcsolattartás a gyermekkel a tanítási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet, a külföldre vitel lehetőségével vagy annak a gyermek érdekében való kizárásával foglalja magában.

Időtartama a gyakorlat szerint naptári évenként általában körülbelül egy hónap, amely a folyamatos kapcsolattartás mellett biztosítható a különélő másik szülő számára. Többhetes időtartamban megszakítva vagy folyamatosan gyakorolható. Idejét és mértékét a gyermek életkorának és fejlettségének megfelelően az iskolai- nyári, tavaszi, téli - szünetekben, valamint a többnapos ünnepek idején a gondozó szülő szabadságával összhangban kell meghatározni. A szünidők, többnapos ünnepek fele részének gyermekkel való zavartalan eltöltése mindkét szülő jogos igénye.¹³

Folyamatos kapcsolattartás az időszakos kapcsolattartás ideje és a gondozó szülőt megillető időtartam alatt nincs. A kapcsolattartási formák időbeli érintkezése révén az időszakos kapcsolattartás ideje és a gondozó szülői időtartam nem tolódik ki, és nem szünteti meg a folyamatos kapcsolattartás idejét, hanem a folyamatos kapcsolattartásnak az időszakos kapcsolattartási időre és a gondozó szülői időtartamra nem eső része él. Az elmaradt kapcsolattartás pótlása feltételének jogszabályban meghatározott hiánya azonban nem jelenti azt, hogy a különélő szülő nem jogosult a folyamatos kapcsolattartási időrésze.¹⁴

A Gyer. 30. § (5) bekezdése alapján az ünnepnapokra eső kapcsolattartás pótlásának elrendelésére 2021. december 1. napjáig nem kerülhetett sor. Az Alkotmánybíróság a 30/2021. (XII. 1.) AB határozattal jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés

¹³ BARZÓ Tímea: *A különélő szülő kapcsolattartási jogát ellehetetlenítő szülői magatartás polgári jogi és büntetőjogi jogkövetkezményei*, In: Miskolci Jogi Szemle XIV. évfolyam, 2019. 2. különszám 1. kötet, 86. (továbbiakban: BARZÓ)

¹⁴ HÁMORI Antal: *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásában bekövetkezett hatáskör-változásról, valamint a folyamatos kapcsolattartás pótlásának nehézségeiről - egy jogeset kapcsán*. In: Családi Jog, 2020. 4. szám, 30.

tárgyában megállapította, hogy a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisítette. A vizsgált ügy lényege az volt, hogy a bíró a kapcsolattartás végrehajtása iránt indított eljárásban azért nem rendelheti el az elmaradt karácsonyi kapcsolattartás pótlását, mivel a Gyer. 30. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ünnepnapokra eső elmaradt időszakos kapcsolattartás nem pótolható. Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásában kifejtette, hogy a közvetlen személyes találkozás lehetőségének teljes vagy időleges kizárása a kapcsolattartási jog korlátozásának minősül. A kapcsolattartás elmaradása esetében annak pótlása lehetőséget ad a különélő szülő és a gyermek számára arra, hogy belátható időn belül más, alkalmas időpontban megéljék az elmulasztott személyes együttlétet. Így összességében biztosítható az, hogy a szülő és a gyermek egy adott időkereten belül meghatározott időtartamot mindenképpen egymás társaságában tölthessen. Személyes kapcsolatuk ekként az esetlegesen elmaradt kapcsolattartási alkalom ellenére sem szenved maradandó sérelmet, az hosszabb távon továbbra is élő marad, erősödik és fejlődik. A kapcsolattartás, illetve a pótlás - adott esetben rendszeres - elmaradása ezzel szemben a kapcsolat intenzitásának csökkenéséhez, végső fokon a szülő és a gyermek elidegenedéséhez vezethet. Az ünnepnapi kapcsolattartás pótlásának - az időmúlással, a gyermek legjobb érdekével, a kapcsolattartási időpont jellegével, funkciójával vagy más körülménnyel összefüggő - mérlegelést nem engedő kizárása nem tekinthető egyszerű technikai, az alapjogot csak távolról, közvetetten érintő szabálynak. Az ünnepnapi kapcsolattartás kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a szülő és a gyermek viszonyában, ezért az ilyen napra eső kapcsolattartás pótlása vagy annak kizárása fontos szabályozási kérdés. A Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata az időszakos kapcsolattartás egyik esetében - törvényi szabályra vissza nem vezethető módon - kifejezett rendelkezéssel kizárja a pótlás lehetőségét. Ez közvetlen kapcsolatban áll a kapcsolattartáshoz való joggal, a vitatott rendelkezés nem technikai, hanem tartalmi és korlátozó jellegű, mert a pótlás - más kapcsolattartási alkalmakhoz képest - formálisan bizonyosan, funkcionálisan pedig feltételesen lehetséges. Az alapvető jog korlátozását megvalósító jellege miatt ezért a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata nem felel meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből fakadó törvényi szintű szabályozás alkotmányos követelményének, következésképpen sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését és a XVI. cikk (1) - (2) bekezdését.

III.3.3. A felügyelt kapcsolattartás

Felügyelt kapcsolattartásnak akkor van helye, ha a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult között nincs vagy megromlott a családi kapcsolat. Elrendelésével a gyámhatóság a gyermek számára biztonságos körülmények között törekszik a kapcsolattartásra jogosulttal a családi kapcsolat felépítésének vagy helyreállításának elősegítésére.

Ilyen esetekben a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult találkozására - a Gyer. 27. § (4b) bekezdése szerint - a család- és gyermekjóléti központ kapcsolattartási ügyeletén vagy más, kapcsolattartással összefüggő tevékenységet nyújtó szolgáltató által biztosított helyszínen, a kapcsolattartást felügyelő szakember jelenlétében és tanácsadása mellett kerül sor. A felügyelt kapcsolattartás eredményeként - a felügyelt kapcsolattartást biztosító szolgáltató javaslatára - a felügyelt kapcsolattartás helyszínén megvalósulhat a szakember jelenléte nélküli találkozás a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult között, kivéve, ha ezt a lehetőséget a kapcsolattartásra vonatkozó döntés kizárta.

Ha a gyermek biztonsága ezt szükségessé teszi - a Gyer. 29/A. § (9) bekezdése értelmében - a gyámhivatal nem felügyelt kapcsolattartás esetén is előírhatja, hogy a gyermek kapcsolattartásra történő átadása és átvétele a felügyelt kapcsolattartás helyszínén történjen.

III. 4. A szülő felelőssége a kapcsolattartás akadályozásáért, ellehetetlenítéséért

Az éppen esedékes kapcsolattartást mindkét fél oldaláról akadályozhatják előre nem látható, hirtelen fellépő körülmények. Az érintettek közös kötelezettsége, hogy a kapcsolattartás átmeneti elmaradásáról késedelem nélkül, lehetőleg még olyan időben tájékoztassák egymást, hogy a változás a másik félnek ne jelentsen aránytalan költséget és sérelmet. A tájékoztatásnak nincs kötelezően előírt formája, az megtörténhet telefonon, e-mailben, sms-ben vagy más hitelt érdemlő módon.¹⁵

A Ptk. és a Gyer. rögzíti, hogy az elmaradt kapcsolattartást a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül pótolni kell, ha az a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható okból maradt el, feltéve, hogy a jogosult a kapcsolattartást szabályozó döntésben foglaltak szerint eleget

¹⁵ BARZÓ, 88.

tett előzetes tájékoztatási kötelezettségének vagy az előre nem látható akadályok felmerülését utólag igazolja.

Az együtt élő szülő gyakran valóban nehezíti a kapcsolattartás megvalósulását a gyermek és különélő szülője között, amivel óriási érzelmi terhet rak saját gyermeke vállára anélkül, hogy ennek következményeit végiggondolná. A konfliktusban álló felek igazolva látják előzetes feltevésüket arról, hogy a másik rosszat akar nekik, és egyre inkább jogosnak érzik, hogy minden eszközzel védjék önmagukat akár úgy is, hogy a másikat ellehetetlenítik.¹⁶

A BH.2017.14.23. számú eseti döntés szerint az a szülői magatartás, mely a kisajátítás szándékával, a gyermek befolyásolása útján a másik szülővel való kapcsolattartást évek óta gátolja, ellehetetleníti, a kiskorú hosszú távú érdekeit, kiegyensúlyozott fejlődését veszélyezteti és a gyermeknek a jobb nevelési készséggel rendelkező különélő szülőnél történő elhelyezését indokolja.

A gyermek érdekét súlyosan sértő módon jár el az a szülő, aki őt a másik szülővel való érintkezéstől indokolatlanul elzárja, és ellene hangolja. A különélő szülő sem használhatja fel azonban a gyermekkel való kapcsolattartást a gyermeket nevelő szülő vagy vele élő hozzátartozója - például új házastársa - elleni hangulatkeltésre, olyan remények táplálására, hogy a gyermek az ő gondozásában és nevelkedésében kedvezőbb helyzetben lenne.¹⁷

Természetesen előfordul, hogy a gyermek a kapcsolattartás kezdő időpontjára megbetegszik, belázasodik, s emiatt nem javasolt az elvitele. Közbejöhet azonban rendkívüli program vagy elfoglaltság a kapcsolattartásra jogosult és köteles szülő életében is. Ő is megbetegedhet, vagy a munkahelyi elfoglaltsága miatt kénytelen jelezni a másik szülőnek az akadályoztatást. A gyermek érzésvilágára ez károsan és kiszámíthatatlanul hat, s az is bekövetkezhet, hogy emiatt a gyermek szembefordul mindkét szülőjével. A különélő szülő kirekesztésének egyik legáltalánosabb eszköze az, amikor a gyermeket nevelő szülő a kapcsolattartásokra meghatározott időpontokban nem tartózkodik otthon, illetve nem viszi a gyermeket a határozatban pontosan megjelölt átadás helyére, és ezzel a kapcsolattartást rendszeresen, folyamatosan és sokszor végérvényesen ellehetetleníti.¹⁸

¹⁶ IRING Zoltán: *Kontroll alatt - a felügyelt kapcsolattartás jogi és pszichológiai vetületei*. In: Családi Jog, 2019. 3. szám, 27. (továbbiakban: IRING)

¹⁷ BARZÓ, 84.

¹⁸ BARZÓ, 88.

Az elmaradt tájékoztatás miatt a másik szülőnél anyagi kár is keletkezhet. A gyakorlatban a gondozó szülő sok esetben mondvacsínált okokra hivatkozva akadályozza a kapcsolattartást. A nagyobb távolságról érkező szülőnek például a gyermeket annak betegségére vagy iskolai programjára hivatkozással nem adja át, illetve ugyanezen indokok miatt befizetett nyaralás hiúsít meg. Az ilyen jellegű visszaélések megakadályozása érdekében rendelkezik a Ptk. 4:183. § (1) bekezdése akként, hogy ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett személy a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy szabályait megszegi, az ezzel okozott kárt köteles a másik félnek megtéríteni. A kártérítési felelősség ez esetben tehát azt jelenti, hogy a felróható magatartást tanúsító szülő a feleslegesen felmerült kiadások megtérítésére köteles, de az egyéb vagyoni és nem vagyoni jellegű károk megfizetése alól sem mentesül annak bizonyítása esetén.

IV. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás részletes szabályai

A bíróság vagy a gyámhatóság által a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban, továbbá a bíróság vagy a gyámhatóság által jóváhagyott kapcsolattartást rendező egyezségben foglaltak megszegése esetén a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak végrehajtásának elrendelése 2020. március 1. napjától tartozik a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bnptv.) 7/A. alcímében szabályozott nemperes eljárásként a járásbírók hatáskörébe.

Lefolytatására - a Bnptv. 22/A. § (4) bekezdése alapján - az a bíróság illetékes, amelynek területén a kapcsolattartással érintett gyermek belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye található. Ha ez nem állapítható meg, a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes.

Az ilyen típusú eljárásokban a Pp. szabályait a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni. Ennek értelmében nincs ítélezési szünet, a jogi képviselet nem kötelező, nincs helye egyezségi kísérletnek, illetékesség kikötésének, beavatkozásnak, ideiglenes intézkedés elrendelésének, szünetelésnek, egyezségkötésnek, a kérelmező halálán alapuló

félbeszakadásnak, felülvizsgálatnak, magánszakértő alkalmazásának, nem különül el az eljárás perfelvételi és érdemi szakra.¹⁹

IV. 1. Az eljárási illetékre irányadó jogszabályok

A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény 3. § (1) bekezdés g) pontja szerint a felet költségfeljegyzési jog illeti meg, azonban ebben az eljárásban is lehetősége van költségmentesség iránt kérelmet előterjeszteni.

Az elsőfokú eljárás illetékének mértékét - mivel az eljárás tárgyának értéke nem állapítható meg -, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (3) bekezdése és a 42. § (1) bekezdés g) pontja alapján 6.000,- forintban kell megállapítani. A fellebbezési eljárás illetékének mértéke az Itv. 47. § (1) bekezdése alapján 7.000,- forint. Az illetékeket és az állam által az eljárás során előlegezett költségeket fel kell jegyezni a felállítandó költségjegyzékbe, azok viseléséről majd az eljárást befejező határozatban szükséges dönten.

Ha a kapcsolattartás végrehajtását elrendelő végzés eredménytelen, az eljárás a második szakasszal folytatódik. Amennyiben a bíróság az első szakasz befejezéseként a kapcsolattartás végrehajtását elrendeli, az eljárás második szakasza értesítéssel indul, amely csupán ügyviteli szempontból új ügy, ténylegesen ugyanaz az eljárás folytatódik, tehát ehhez az eljárási szakaszhoz nem kapcsolódik külön illetékviselési kötelezettség.²⁰

IV. 2. Határidők

A jogszabály a bíróság részére nem ír elő ügyintézési határidőt, ennél fogva a Pp.-ben meghatározottak az irányadók azzal, hogy az eljárás sajátosságaira figyelemmel, a gyermek méltányos érdekeinek szem előtt tartásával, lehetőleg soron kívül, rövid határidők alkalmazásával történjék az ügyintézés.²¹

¹⁹ Összegzés a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás ügyviteli és eljárási szabályairól - Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója - <http://kpindra.justice.hu/kapcsolattartas-vegrehajtasa/egyeb> (továbbiakban: Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója) 5-6.

²⁰ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 7.

²¹ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 8.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti kérelmet a Bnptv. 22/B. § (3) bekezdése alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésétől vagy annak a kérelmező tudomására jutásától számított 30 napon belül lehet előterjeszteni. A határidőt megtartottnak kell tekinteni, ha a kérelmet legkésőbb e határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták. A határidőt az elmaradt kapcsolattartás pótlása esetén a kapcsolattartás pótlására megállapított legközelebbi megfelelő időpont lejártától kell számítani.

IV. 3. A kérelem tartalmi követelményei

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelemben - a Bnptv. 22/B. § (1) bekezdésének alapján - fel kell tüntetni

- a) az eljáró bíróságot és azokat az adatokat, amelyekből a bíróság illetékessége - ha az ügyben külföldi elem van, joghatósága - megállapítható,
- b) a kérelmező nevét, lakóhelyét, továbbá a kérelem előterjesztésére való jogosultság jogcímét,
- c) a kérelmezett nevét, lakóhelyét továbbá egyéb, az azonosításához szükséges adatot,
- d) a kapcsolattartással érintett gyermek, gyermekek adatait,
- e) a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot kibocsátó bíróság vagy gyámhatóság megnevezését, a határozat számát,
- f) annak leírását, hogy a kapcsolattartás megszegése milyen magatartással vagy mulasztással valósult meg vagy milyen egyéb tevékenység vagy mulasztás akadályozza vagy zavarja a kapcsolattartást,
- g) a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának elrendelése iránti határozott kérelmet.

A határozott kérelemnek tartalmaznia kell, hogy a kérelmező a végrehajtás elrendelésének melyik formáját kéri a bíróságtól. Szükséges a kérelem egyediesítése, nem elegendő a normaszöveg megismétlése, ha a kérelemből ugyanis nem állapítható meg, hogy a kérelmező milyen tényt állít a kapcsolattartás megszegésének, arról a bíróság nem tud döntenie és a kérelmezett sem tudja, mivel szemben kell védekeznie.²²

²² Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 11.

A határozat végrehajtását csak az a fél kérheti, akire nézve konkrét rendelkezést tartalmaz. Kérelmezői pozícióban tehát az a személy terjeszthet elő kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelmet, aki a határozat alapján kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett. Ha a kérelem nem jogosulttól származik, a Pp. 176. § (1) bekezdés g) pontja alapján vissza kell azt utasítani.²³

IV. 4. A bírósági eljárás első szakasza a végrehajtás elrendeléséig

A bíróságnak a hiánytalan kérelmet haladéktalanul - az eljárás speciális, sürgős jellegére tekintettel rövid határidő engedélyezésével - ki kell adnia a kérelmezettnek nyilatkozattételre. A végzésben fel kell hívni a kérelmezettet arra, hogy ha a határidőn belül nem nyilatkozik, a bíróság úgy tekinti, hogy a kérelmet nem vitatja és a végrehajtást az abban foglaltaknak megfelelően elrendeli. Ezzel egyidejűleg a bíróság hivatalból intézkedik a végrehajtás alapjául szolgáló határozat vagy a teljes iratanyag beszerzése érdekében az alapügyben eljáró bíróságtól vagy gyámhatóságtól. Ha gyámhatóság vagy bíróság előtt már folyt korábban a felek gyermekei tekintetében kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás, célszerű az erre vonatkozó előzményi iratok beszerzése is.²⁴

Amennyiben a kérelmezett a részére biztosított határidő alatt nem nyilatkozik, illetve, ha a kérelemben foglaltakat írásban vagy szóbeli nyilatkozatával elismeri, a bíróság a végrehajtást elrendeli. Ha az addig beszerzett iratok alapján nem állapítható meg, hogy a kérelmezett neki felróható okból megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, a kérelmet el kell utasítani.

²³ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 10.

²⁴ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 12.

IV. 5. Bizonyítási eljárás lefolytatása

Bizonyítást az ügy összes körülményei alapján célszerű lefolytatni. A bizonyítás a kérelmező oldalán az alábbiakban részletezett kérelmezetti magatartások igazolására, a kérelmezett oldalán pedig a neki felróható ok kimentésére terjedhet ki.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősül a Bnptv. 22/B. § (4) bekezdése alapján, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett neki felróható okból

- a) határidőben nem tesz eleget kapcsolattartási kötelezettségének,
- b) a határozatban megállapított határidő alatt nem pótolja az elmaradt kapcsolattartást,
- c) a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy
- d) egyéb módon meghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.

Ha a kérelem és a beszerzett iratok alapján a fent írt okok bármelyikének megvalósulása kérdéses, további bizonyítást kell lefolytatni. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a kérelmezett vitatja, hogy neki felróható okból megszegte a határozatban foglaltakat.

A Bnptv. 22/C. § (1) bekezdése az igénybe vehető bizonyítási eszközök közül csak a szükség szerinti meghallgatást nevesíti, a bíróság azonban az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti, és a Pp. mögöttes szabályai alapján - akár a meghallgatás keretei között - egyéb bizonyítást is lefolytathat.

A bíróság a közvetlenség elvének segítségével győződhet meg legjobban a kérelemben foglaltak alaposságáról, a felek meghallgatása által pedig megalapozottabb, a kapcsolattartásra jogosult és kötelezett, valamint a kapcsolattartással érintett gyermek érdekét is jobban szem előtt tartó döntést hozhat.²⁵

A meghallgatást soron kívül ki kell tűzni. Ezzel egyidejűleg - a Bnptv. 22/C. § (1) bekezdése alapján - tájékoztatni kell a feleket, hogy a meghallgatásra szabályszerűen megidézettnek a távolmaradása a

²⁵ HARMAT Erika - VÖLCSEY Balázs: *Új nemperes eljárás a bíróságok hatáskörében: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás.* In: Családi Jog, 2020. 1. szám, 28. (továbbiakban: HARMAT)

meghallgatás megtartását és a végrehajtás elrendelése tárgyában való döntés meghozatalát nem gátolja.

A meghallgatás kizárólag arra terjedhet ki, hogy a végrehajtás elrendelésének a Bnptv. 22/B. § (4) bekezdésében foglalt esetkörei fennállnak-e. Ha a meghallgatás alapján további adatok beszerzése szükséges, lehetőség van a meghallgatás elhalasztására, és további bizonyításra. Tekintettel kell lenni azonban arra, hogy az eljárás célja a kiskorú gyermek érdekében a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak végrehajtására. Arra kell tehát törekedni, hogy a kapcsolattartás minél előbb ténylegesen megvalósulhasson. A nagy terjedelmű bizonyítási eljárás lefolytatása, - ami már a kapcsolattartás megváltoztatására irányul - meghaladja ezen nemperes eljárás kereteit.²⁶

A bizonyítási eljárás során meg kell követelni az okiratok benyújtását, és a lehető legkevesebb számú meghallgatást, tanúbizonyítást kell lefolytatni. Ha a szakértői bizonyítás elengedhetetlenül szükséges, az egyik célszerű eszköz - a törvény magánszakértőt kizáró rendelkezése folytán - a Pp. 306. §-a szerinti más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása, míg a másik a Pp. 307. §-a szerinti kirendelés. Ez történhet a fél indítványa alapján, de a bíróság hivatalból is megteheti. Más eljárásban kirendelt szakértő véleménye akkor használható fel, ha az kiterjed a kérelemmel érintett körülményekre. Szakértő kirendelése abban az esetben lehet indokolt, ha azt kell vizsgálni, hogy a gyermek miért nem akar kapcsolatot tartani a különélő szülőjével, és ez a gyermeki magatartás felróható-e bármelyik félnek. A felek, illetve a gyermek körülményeiben beállott lényeges körülményváltozás esetén a Ptk. 4:181. § (4) bekezdése nyomán arról kell tájékoztatni a feleket, hogy a kapcsolattartás megváltoztatását peres eljárásban kérhetik a bíróságtól.²⁷

IV. 6. A felróhatóság vizsgálata

A klasszikus polgári jogviszonyokban a felróhatóság a tipikus ember tipikus élethelyzetben tanúsított magatartására épít, ami irányadó például a kártérítési perekben. A családjogi jogviszonyokban a felróhatóság fogalmának a gyermek érdekeinek és jogainak fokozott védelmét szem előtt tartva kell eltérő tartalmat kapnia. Viszonyítási pontnak az adott szülő szubjektív élethelyzetét kell tekinteni,

²⁶ HARMAT, 28.

²⁷ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 14.

és ennek megfelelően - a kapcsolattartásra jogosult, illetve kötelezett személyek érdekeit is figyelembe véve - kell vizsgálni, hogy mi várható el a kérelmezettől. A kérelmezőnek általánosságban azt kell bizonyítania, hogy a kérelmezett megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, míg a kérelmezett bizonyítási érdeke abban áll, hogy az ő oldalán felróhatóság nem állapítható meg. A Bnptv. 22/B. § (4) bekezdés a-c) pontjai olyan egyértelműen azonosítható tevékenységet követelnek meg, mint a kapcsolattartás megszegését jelentő magatartás vagy mulasztás. A d) pont ezzel szemben egy általánosabb, nyitott törvényi tényállást fogalmaz meg, a zavartalan kapcsolattartás meghiúsítását jelentő aktív vagy passzív viselkedést szankcionálja, amely kapcsán a bíróságnak esetről esetre kell mérlegelnie, hogy meghiúsították-e a zavartalan kapcsolattartást.²⁸

Az anyagi jogi felelősséget az adott helyzetben általában elvárható magatartás követelményeinek megsértése, vagyis a magatartás felróhatósága vonja maga után. Ha a kapcsolattartásra kötelezett arra hivatkozik, hogy a maga részéről nem gördít akadályt a határozatban foglaltak teljesítése elé, azonban a gyermek nem akar kapcsolatot tartani a különélő szülőjével, a felróhatóság körében azt kell vizsgálni, hogy a kapcsolattartást biztosítani kötelezett szülő támogatóan lép-e fel, vagy elidegenítő magatartást tanúsít. Amennyiben a meghallgatás során vagy egyéb módon tett gyermeki nyilatkozat önállónak és befolyásmentesnek minősül, a gyermeket gondozó szülő pedig az elvárható magatartást tanúsítja, a kapcsolattartás neki nem felróható okból hiúsul meg, ezért a végrehajtás elrendelésének feltétele nem állhat fenn.²⁹

Külön esetkörre képez a Bnptv. 22/E. §-a, amikor a 14. életévét betöltött gyermekkel való kapcsolattartás a gyermek befolyásmentes, önálló akaratnyilvánítása miatt nem valósul meg. A Ptk. 4:181. § (1) bekezdés utolsó mondatából következően erről elsősorban a gyermek személyes meghallgatása útján kell meggyőződni, mindazonáltal - figyelembe véve az eljárás nemperes jellegét is - ez a kapcsolattartás végrehajtása során nem feltétlenül szükséges, ha a felek tényelődása egyező és azzal kapcsolatban nem merül fel kétely. Ilyen esetben bizonyos feltételek mellett a kapcsolattartásra vonatkozó határozat felfüggesztésére is sor kerülhet.

²⁸ HARMAT, 27.

²⁹ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 16.

IV. 7. A végrehajtást elrendelő végzés

Amennyiben a bíróság a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdése értelmében megállapítja, hogy a kérelmezett megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, elrendeli a végrehajtást. A bíróság a végrehajtást elrendelő végzésben a kérelmezettet felhívja, hogy

- a) a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget,
- b) a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartás pótlását a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül biztosítsa, és megjelöli a pótlás végső határidejét vagy
- c) ha a kapcsolattartásnak egyéb, a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható akadálya volt, annak elhárulását követően biztosítsa a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.

Kérelemnek helyt adó döntés esetén a végzés rendelkező részének konkrét és részletes, egyediesített, normaszöveghez igazodó felhívást kell tartalmaznia a kérelmezett irányába. A felhívásnak pontosnak, mindkét fél számára érhetőnek és követhetőnek kell lennie akkor is, ha a kapcsolattartásra vonatkozó határozat egy részének végrehajtására irányul a kérelem.

A b) pont szerinti rendelkező részben pontosan meg kell azt jelölni, hogy a bíróság mely időpontban elmaradt kapcsolattartás pótlásának végrehajtását rendeli el. A teljesítésre nyitva áll végső határidőt is naptári dátummal meg kell határozni, amelyen belül a legközelebbi végső időpontot a felek maguk határozzák meg.

A c) pont szerinti rendelkező részben konkrétan meg kell jelölni, mi volt az a zavaró magatartás, amely folytán meghiúsult a kapcsolattartás, tehát pontosan mely akadály elhárulását követően kell a zavartalan kapcsolattartást biztosítani.

A végrehajtást a teljes határozatra, vagy csak annak egyes részeire is el lehet rendelni. A végzés előzetesen végrehajtható, a fellebbezésnek nincs halasztó hatálya. A halasztó hatály kizárásának

szabályozása az eljárással érintett kiskorú gyermek, valamint a kapcsolattartásra jogosult, illetve kötelezett érdekében indokolt és szükséges.³⁰

A végzésben figyelmeztetni kell a kérelmezettet a felhívás önhibából történő nemteljesítésének jogkövetkezményeire, a kérelmezőt pedig arra kell felhívni, hogy az önkéntes teljesítésre kitűzött határidő eltelte után harminc napon belül annak teljesítéséről vagy elmaradásáról értesítse a bíróságot.

IV. 8. Az igazolt költségekről történő rendelkezés

A kérelmező - a Bnptv. 22/B. § (2) bekezdése alapján - a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelemben kérheti, hogy a bíróság kötelezze a kérelmezettet a kapcsolattartás megszegése folytán keletkezett igazolt költségeinek viselésére.

A bíróság erre irányuló kérelem esetén a végrehajtást elrendelő végzésében kötelezi a kérelmezettet a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése folytán keletkezett igazolt költségek viselésére. A költségek viselésére kötelezés körében előterjesztett fellebbezésnek halasztó hatálya van. A végzés kapcsolattartás megszegése folytán keletkezett igazolt költségre vonatkozó része nem közvetlenül és nem előzetesen végrehajtható, önkéntes teljesítés hiányában végrehajtási lap kiállítására van szükség.

A nemperes eljárás szabályozásának logikája nem teszi lehetővé a kapcsolattartás végrehajtásáról és a költségviselésről való döntés különválasztását. A végrehajtást elrendelő végzésben a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a-c) pontjában foglaltakon túl kizárólag igazolt költségről lehet dönteni. Ebből következően már a kérelemből, illetve annak mellékleteiből ki kell tűnnie a költség felmerülését és összecszerűségét alátámasztó tényeknek. A gyermeket gondozó szülő felelősségét kell megállapítani a felróható magatartással megakadályozott, vagy megghiúsított kapcsolattartás elmaradásával okozott károkért. Ebbe a körbe tartoznak a feleslegesen felmerült kiadások, ideértve az egyéb vagyoni károk megtérítésének kötelezettségét.³¹

³⁰ HARMAT, 24.

³¹ Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 18.

Amennyiben nincs költségigény, arról hivatalból határozni nem kell, ha pedig a kérelem csak a költségek megtérítésére irányul, azt el kell utasítani. A fél erre irányuló igényét ebben az esetben a Ptk. 4:183. § (1) és (2) bekezdései alapján perrel érvényesítheti.

IV. 9. A végrehajtási kérelmet elutasító végzés

Ha a kérelemből egyértelműen kiderül, hogy az nem a kapcsolattartásra vonatkozó határozat tartalmának megfelelő végrehajtás elrendelésére irányul, a bíróság a kérelmet a Bnptv. 22/C. § (5) bekezdése alapján fellebbezhető végzéssel elutasítja, mivel az elrendelés feltételei nem állnak fenn. A határozat indokolásában fel kell hívni a felek figyelmét arra, hogy a Ptk. 4:181. § (4) bekezdésére tekintettel a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megváltoztatását a bíróságtól vagy a gyámhatóságtól kérhetik.

Amennyiben a felek a kapcsolattartásra vonatkozó határozattól a későbbiekben közös akarattal eltértek, - és bár okirati igazolás vagy a másik fél elismerő nyilatkozata is rendelkezésre áll - de nem került módosításra a kapcsolattartás, ennek végrehajtását a bíróságtól nem kérhetik. Ugyanez a helyzet, akkor is, ha a határozat valamely rendelkezése időközben nem végrehajtható, mert a gyermek átadásának helye óvoda előtt történt korábban és időközben már iskolás lett. Ekkor nincs helye ún. „kis korrekciónak”, mivel nincs a törvényi feltételeknek megfelelő végrehajtható határozat.³²

A gyakorlatban felmerülő elutasítási ok továbbá, ha a végrehajtási kérelem olyan időpontra irányul, amikor a végrehajtható határozat nem jogosítja fel kapcsolattartásra a kérelmezőt. Tipikus eset például, hogy a különélő szülő a hónap páratlan hétvégéjén elmaradt kapcsolattartás végrehajtását kéri, holott a határozat csak a páros hétvégéken jogosítja fel őt a kapcsolattartásra, vagy időszakos kapcsolattartás végrehajtását kéri folyamatos helyett.³³

³² Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója, 20.

³³ MÁRTON Andrea: *A gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti új bírósági eljárás első gyakorlati tapasztalatai* -
https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/marton_andrea_kapcsolattartas_vh%5bjogi_forum%5d.pdf (a továbbiakban: MÁRTON), 10.

IV. 10. A végrehajtás módjának meghatározása

A végrehajtás elrendelése esetén a kérelmezett teljesíteni köteles a határozatban foglaltakat, amelynek elmaradása megnyitja a nemperes eljárás második, ügyvitelileg is elkülönülő szakaszát, amikor a végrehajtást elrendelő bíróságnak az elmaradt teljesítés jogkövetkezményeit kell levonnia.

A második szakaszos eljárás a Bnptv. 22/D. § (1) bekezdése alapján a kérelmező azon bejelentésével indul, hogy az önkéntes teljesítésre kitűzött határidő eredménytelenül telt el, és a teljesítés elmaradt. A jogszabály az értesítés bejelentésére határidőt nem szab meg, emiatt nyitott kérdés, hogy meddig lehet a bíróságot értesíteni a szankciók alkalmazása érdekében. A Pp. szabályai szerint ezen eljárásban is érvényesülhet a feleket terhelő eljárástámogatási kötelezettség, valamint a jóhiszeműség elve. A kérelmezőnek tehát a körülmények által lehetővé tett legrövidebb határidőn belül - a végrehajtást elrendelő végzésben előírt teljesítési határidő elteltét követően haladéktalanul - eleget kell tennie az értesítési kötelezettségének. A kérelmezett teljesítésének elmaradására vonatkozó indokolatlanul késedelmesen megtett értesítés kapcsán a Pp. 5. § (2) bekezdése alapján mérlegelendő lehet akár a pénzbírság alkalmazása is.³⁴

A kérelmezett önkéntes teljesítése elmaradásának bejelentése esetén szükséges erre az ellenérdekű felet nyilatkoztatni. Elképzelhető ugyanis, hogy a teljesítés nem önhibából marad el, és szankcionálni kizárólag a teljesítés önhibából való elmaradását lehet.

A bíróság a teljesítés önhibából történő elmaradása esetén a Bnptv. 22/D. § (2) bekezdése értelmében

- a) megkeresi a gyámhatóságot, hogy a család- és gyermekjóléti intézményrendszer bevonásával mozdítsa elő a kérelmezett teljesítését,
- b) a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 174. § c) pontja szerinti 500.000,- forintig terjedő pénzbírságot szabhat ki,
- c) a kapcsolattartás szabályainak rendszeres és visszatérő megszegése esetén a gyermek rendőrség közreműködésével történő, a Vht. 180/B. § szerinti átadását rendelheti el,

³⁴ HARMAT, 29.

- d) megkeresheti a gyámhatóságot a szülői felügyeleti jog rendezése vagy a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránt per megindítása érdekében, feltéve, hogy az a kiskorú gyermek érdekében áll, és azt a szülő vagy harmadik személy is kéri vagy
- e) feljelentést tehet kiskorú veszélyeztetése vagy kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása miatt.

Az eljárás e szakaszában a bíróság ténylegesen nem folytathat le bizonyítást, a felsorolt intézkedések elrendeléséről végzéssel határoz, amely elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

A bíróságnak a fokozatosság elvére figyelemmel a végrehajtás olyan módját kell alkalmaznia, amely az ügy körülményeit figyelembe véve a legalkalmasabb a gyermekkel történő kapcsolattartás biztosítására. Az intézkedések közül egyszerre többnek az alkalmazása is elrendelhető. Ha a kérelmezett a pénzbírságot kiszabó végzésben megállapított határidő alatt sem teljesítette a kötelezettségét, a pénzbírság ismételten kiszabható. A (2) bekezdés d) és e) pontjában foglalt intézkedések a (2) bekezdés a), b) vagy c) pontjában foglalt intézkedés mellett is elrendelhetők.

A gyermeknek a Vht. 180/B. §-a szerinti rendőrség közreműködésével történő átadása elrendelése esetén a bíróság a gyermek adatait és lakóhelyét tartalmazó végzést elektronikus úton haladéktalanul megküldi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szervének. A végrehajtó a jogszabályban foglaltak értelmében a végrehajtási költségek előlegezésének bevárása nélkül haladéktalanul időpontot tűz a helyszíni eljárásra, amiről értesíti a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás kérelmezőjét és kérelmezettjét, valamint a gyámhatóságot és a rendőrséget. A kérelmezőnek a gyermek átadásánál jelen kell lennie. Ha az eljárás eredménytelen, a végrehajtó a következő helyszíni eljárásra kitűzött időpontról rövid úton küld értesítést. A végrehajtó a kérelmezett tartózkodási helyén - ha a gyermek nem tartózkodik ott, a gyermek tartózkodási helyén - a gyámhatóság és a rendőrség közreműködésével foganatosítja az átadást. A kérelmezett az eljárás késleltetése nélkül köteles a gyermek személyes iratait, a kapcsolattartás során általa használt tárgyakat, a szükséges ruházati cikkeket, a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszközöket, a gyermek betegsége vagy testi fogyatékosága miatt szükséges gyógyszereket, segédeszközöket a kérelmezőnek átadni.³⁵

³⁵ HARMAT, 30.

A végrehajtás ezen módjának elrendelése a gyakorlatban problémákat vethet fel. Előfordul, hogy az eljáró önálló bírósági végrehajtók a Vht. 42. § (2) bekezdésére hivatkozással a jogerős bírósági határozat ellenére nem hajlandók a végrehajtási cselekmény elvégzésére a kapcsolattartásra vonatkozó időpontban, amennyiben az munkaszüneti napra esik.

Kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása miatti büntetőjogi felelősségre vonásnak végső soron csak akkor lehet helye, ha a kapcsolattartásra kötelezett a kapcsolattartás kikényszerítése érdekében alkalmazott bírságkiszabások után is önhibájából akadályozza a kapcsolattartást a nála hatósági határozat alapján elhelyezett kiskorú gyermek és a kapcsolattartásra jogosult között, szembe helyezkedve ezzel a kapcsolattartást rendező bírósági vagy gyámhatósági döntéssel.³⁶

V. Kapcsolattartás végrehajtása az Alkotmánybíróság gyakorlatában

Az alábbiakban az Alkotmánybíróság néhány, a kapcsolattartás végrehajtása körében meghozott, a bírósági jogalkalmazás egységesítése és az ennek megfelelő gyakorlat kialakítása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkező határozatának lényeges megállapításait emelem ki.

V. 1. 3067/2021. (II. 24.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság 3067/2021. (II. 24.) AB határozatával a Szekszárdi Törvényszék 12.Pkf.20.301/2020/3. számú végzését és a Paksi Járásbíróság 7.Pk.50.023/2020. számú végzését alaptörvény-ellenességük miatt megsemmisítette.

A határozat indokolásának a veszélyhelyzet és a felróhatóság összefüggéseivel kapcsolatos lényeges megállapításai a következőképpen foglalhatók össze.

³⁶ CSAPUCHA Bernadett: *Büntetőjogi beavatkozás a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása esetén.*, In: Iustum Aequum Salutare XVI. 2020. 2. szám, 138.

Az alapul szolgáló ügyben a Solymáron lakó indítványozó édesapa kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelmet terjesztett elő a bíróságon, miután a Pakson lakó édesanya 2020. március 21-én a koronavírus-helyzetre hivatkozással nem adta át a hétvégi, szombat 9 órától vasárnap 18 óráig tartó kapcsolattartásra közös, óvodáskorú gyermeküket.

A Paksi Járásbíróság 7.Pk.50.023/2020. számú végzésével a kérelmet elutasította. Megállapította, hogy a kérelmezett anya a kapcsolattartásról szóló határozatba foglalt kötelezettségét megszegte, azonban úgy ítélte meg, hogy ez „a kérelmezettnek nem felróható, döntése a gyermek érdekeit szolgálta”. A bíróság tekintettel volt arra, hogy a „koronavírussal kapcsolatosan mindenki számára hozzáférhető ismeretek szerint a betegség cseppfertőzéssel, személyes találkozás, vagy tárgyak érintésével terjed. A fertőzés elkerülése az ilyen kontaktusok számának minimalizálásával csökkenthető.”

Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Szekszárdi Törvényszék 12.Pkf.20.301/2020/3. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. Indokolása értelmében a konkrét ügyben „a kapcsolattartás elmaradása arra az átmeneti időre esett, amikor a veszélyhelyzet kihirdetése már megtörtént, a kijárási korlátozás elrendelése azonban még nem. Ekkoriban még nem volt egyértelmű a pandémiát okozó koronavírus terjedési gyorsasága, a vírus által fenyegetett korosztály, és nem volt egyértelmű a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás támogatott rendje sem. Az viszont a kapcsolattartásról rendelkező határozat fényében egyértelmű, hogy az apának fel nem róható elmaradás esetén a kapcsolattartás pótlásának van helye, tehát a kapcsolattartás elmaradásával a gyermeket és a kapcsolattartásra jogosult szülőt érdeksérelem ugyan éri, de orvosolhatatlan jogsérelem nem. Ebből következően annak a gondozó szülőnek az oldalán, aki ebben az átmeneti időszakban a gyermek egészségét előtérbe helyezve a gyermek kapcsolattartásra átadását a járványügyi veszélyhelyzetre hivatkozással megtagadta, a felróhatóság körében fokozottan méltányolható körülményként kell figyelembe venni, hiszen a döntése a gyermek szempontjából aránytalan érdeksérelmet nem okozott. A konkrét esetben a kérelmezett előzetesen értesítette a kérelmezőt, együttműködést és megértést kért tőle, alternatív kapcsolattartási módokat vetett fel, és a pótlást önként ajánlotta fel. Ilyen körülmények mellett kétség sem fér ahhoz, hogy az anyát a gyermek érdekeinek elsődlegessége vezérelte a gyermek átadásának megtagadásakor.”

A támadott bírósági döntés az Alkotmánybíróság megítélése szerint alapjog gyakorlását érinti, ugyanis a 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat rögzítette, hogy - egyebek mellett - „az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése a gyermek és szülő kapcsolattartáshoz való jogát kívánja biztosítani”. A kapcsolattartásnak az általános járványügyi (veszély)helyzet miatti korlátozása olyan novum a gyakorlatban, amely érdemi alkotmányossági vizsgálatot igényel.

A konkrét ügyben egy hétvégi - közvetlen és személyes - kapcsolattartási alkalom maradt el az anya döntése alapján, és a bíróság - a Bnptv. 22/B. § (4) bekezdésének „felróhatóság” fordulata értelmezése alapján - nem rendelte el a végrehajtást, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy döntésével az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése - és a nevelési jogot garantáló XVI. cikk (2) bekezdése - által biztosított kapcsolattartási jogát korlátozták.

Az Alkotmánybíróság szerint a járványhelyzet egyes esetekben befolyásolhatja - alternatív kapcsolattartási eszközökre korlátozhatja - a kapcsolattartást. Ez elsősorban akkor merülhet fel, ha konkrét járványügyi intézkedésre kerül sor, mert például a gyermek vagy a szülő megbetegszik vagy karanténba kerül, továbbá, ha a személyes kapcsolattartás - az érintettek egészségi állapotára, a kapcsolattartáshoz szükséges utazás módjára, időtartamára, a felek személyes körülményeire tekintettel - objektív megítélés szerint különleges, azonosítható egészségügyi kockázattal járna, és nem teszik meg a szükséges óvintézkedéseket. Mérlegelést igénylő helyzetben lehetőleg a szülők egyetértésén alapuló, rugalmas megoldás megtalálása a legfontosabb. Amennyiben erre nincs mód, a bíróság akkor tesz eleget a konkuráló alapjogi pozíciók arányosság elvén alapuló, a kíméletes kiegyenlítésre és méltányos egyensúly kialakítására vonatkozó követelményének, ha a rendelkezésére álló tények figyelembe vételével komplex vizsgálatot folytat le. Az összemérés leglényegesebb szempontja, hogy mindegyik érintett személy alapjogának védelmi igényét egyaránt el kell ismerni, egyikük alapjogai sem üresíthetők ki.

Ezen vizsgálat során elsődlegesen abból szükséges kiindulni, hogy a különélő szülővel való kapcsolattartás a gyermek érdekét szolgálja, ugyanakkor tekintettel kell lenni a gyermek egészségét veszélyeztető, objektíven fennálló faktorokra is, az egészségkárosodás valószínűségére és súlyosságára is. Minél konkrétabb az egészségügyi kockázat, annál nagyobb a jelentősége, de minél általánosabb, távolibb és absztraktabb, csupán szubjektív félelmeken és feltételezéseken alapuló,

annál kisebb súllyal vehető figyelembe a kapcsolattartás jogával szemben. Amennyiben pusztán a megfertőződés általános, absztrakt, de teljes mértékben sohasem kizárható lehetősége elegendő lenne a személyes találkozás lehetőségének ismételt, összességében akár hosszú hónapokra történő kizárásához, a kapcsolattartási jog kiüresíthetővé válna. Minél tovább tart az intervallum, annál kevésbé alkalmas annak kompenzálására - figyelemmel adott esetben a gyermek életkorára is - a pótlás és az alternatív kapcsolattartási eszközök használata.

A konkrét esetben az egészségügyi veszélyhelyzet elrendelése és az általános járványveszély fennállásának ténye nem volt vitatott: a veszélyhelyzetet 2020. március 11-én hirdették ki, az elmaradt kapcsolattartási alkalom pedig a március 21-22-i hétvégére esett. Kijárási tilalom vagy korlátozás ekkor nem volt érvényben. Emellett az sem merült fel, hogy az anya, az apa vagy a gyermek - esetleg a háztartásukban élő vagy velük kapcsolatba került más személy - bizonyítottan koronavírus-fertőzött lett volna, karanténba került volna, mint ahogy az sem, hogy ők más (korábbi, jelenlegi akut vagy esetleg krónikus) betegségük miatt veszélyeztetettek lettek volna. Arra sem történt hivatkozás, hogy az utazás maga vagy az apa személyes körülményei, esetleg a találkozás körülményei különleges kockázatot hordoztak volna a megfertőződés szempontjából.

Az alapügyben eljáró bíróság annak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy a Kormány elrendelte a veszélyhelyzetet, valamint, hogy a vírus „cseppfertőzéssel, személyes találkozás, vagy tárgyak érintésével terjed”, továbbá, hogy az apa Pest megyében lakik, amely a bíróság megállapítása szerint „az ország köztudomásúan fertőzéssel leginkább érintett területe”. E körben a bíróságok nem tértek ki arra, hogy miért a megyei adatoknak tulajdonítottak jelentőséget, illetve, hogy miért és mennyiben állapítható meg nagyobb veszély az apa, mint az anya lakóhelyén. A döntés alapjául szolgáló érvek absztrakt, általános járványveszélyre utalnak, amelyekből nem vonható le egyértelmű következtetés a szülő és a gyermek személyes találkozásának kockázatára nézve a konkrét ügyben. Ha pedig konkrét, reális veszély nem azonosítható, és az apa előzetesen, illetve a találkozás során - utazás közben és a találkozás helyszínén is, például a saját háztartásában - a koronavírussal kapcsolatos egészségügyi kockázat minimálisra szorításához szükséges óvintézkedéseket megteszi, akkor - figyelemmel arra is, hogy az anyához hasonlóan az apa is éppúgy köteles betartani a járványügyi előírásokat - az általános járványveszély és az ezzel kapcsolatos elővigyázatosság önmagában nem elegendő indok a személyes találkozás korlátozására.

A koronavírus terjedési gyorsasága, a vírus által fenyegetett korosztály kérdéseiben ebben a korai időszakban bizonytalanság volt tapasztalható. Az a hivatkozás azonban, amely szerint a kérelmezett a kapcsolattartás tekintetében „akkor jár el helyesen és felelősségteljesen, ha a fertőzés elkerülése érdekében ezeket az alkalmakat csökkenti”, a konkrét esetben elengedhetetlen alapjogi összemérés hiányára utal, és a kapcsolattartási jog kiüresítésének veszélyét hordozza. Ez pedig, ha a koronavírus-járvány elhúzódik, akár a különélő szülő és az óvodáskorú gyermek elidegenedéséhez is vezethet, akinek az életkorából adódóan ráadásul az alternatív kapcsolattartási lehetőségek kevésbé képesek pótolni a személyes találkozást.

V. 2. 3066/2022. (II. 25.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság a 3066/2022. (II. 25.) AB határozatában megállapította, hogy a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság 19.Pk.IV.50.193/2020/13. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.636.669/2020/3. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisítette.

A határozat indokolása értelmében a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletével az édesapa (jelen ügy indítványozója) és a 2006-ban született gyermeke között „a folyamatos kapcsolattartást akként szabályozta, hogy az édesapa jogosult minden páros héten szombaton 10:00 órától vasárnap 18:00 óráig kapcsolatot tartani a gyermekkel elvitellel, ottalvással. Ezen túlmenően minden páratlan héten kedden 15:30 órától 18:00 óráig jogosult a kapcsolattartásra. Az ítélet szerint a páratlan héten elmaradt kapcsolattartás nem pótolható. A gyermek iskolás kora után az édesapát 4 hét rendkívüli kapcsolattartás illeti meg, amelynek pontos időtartamában és esetleges megosztásában a felek minden év május 31. napjáig egyeznek meg. Amennyiben megegyezés a felek között nem születik, úgy július első két hete a kezdő nap 10:00 órától a zárónap 18:00 óráig és augusztus első két hete a kezdő nap 10:00 órától a zárónap 18:00 óráig illeti meg az édesapát.” Ennek ellenére az édesapa számára az együtt élő szülő - a gyermek édesanyja - a járványhelyzetre hivatkozással nem biztosította a 2020. július 25-26-i folyamatos (hétvégi), valamint a 2020. augusztus 1-14. között esedékes időszakos (nyári) kapcsolattartást.

Az édesapa kérelmére eljáró Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság 19.Pk.IV.50.193/2020/13. számú végzésében megállapította, hogy a kérelmezett a Bnptv. 22/B. § (4) bekezdés c) pontja alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozatba foglaltakat felróhatóan megszegte. Az elmaradt folyamatos kapcsolattartás végrehajtását és pótlását elrendelte a bíróság, az időszakos kapcsolattartás végrehajtása és pótlása iránti kérelmet azonban elutasította.

A Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.636.669/2020/3. számú másodfokú végzésében az elsőfokú bírósággal ellentétben úgy ítélte meg, hogy a kapcsolattartás végrehajtására irányuló, a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontjára alapított kérelem az időszakos kapcsolattartás tekintetében is alapos volt, ezért a bíróság a jövőre nézve felhívta a kérelmezettet, hogy tegyen eleget a kapcsolattartási szabályoknak. A pótlással - tehát a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés b) pontjára alapított kérelemmel - kapcsolatban a másodfokú bíróság kimondta: helytállóan döntött az elsőfokú bíróság a 2020. augusztus első két hetében esedékes időszakos kapcsolattartás tekintetében a pótlás iránti kérelem elutasításáról, mert „egyrészt e tekintetben a pótlás lehetőségéről a végrehajtás alapjául szolgáló ítélet nem rendelkezik, másrészt - mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság is helyesen rögzítette - miután a nyári szünidő eltelt, a nyári elmaradt kapcsolattartás nem pótolható, mivel az csak a folyamatos kapcsolattartás terhére történhetne meg”.

Az Alkotmánybíróság a határozatának indoklásában kifejtette, hogy a kapcsolattartás biztosítja, hogy a különélő szülő és a gyermek rendszeresen és folyamatosan részt vehessenek egymás életében, tehát, hogy a szülők különválása ne eredményezze egyben a gyermeknek az egyik szülőjétől való teljes elszakadását is, illetve, hogy az egyik szülőtől való távolság minél kevésbé okozzon a gyermek számára érzelmi törést. A kapcsolattartás minden típusának - legyen az folyamatos (például: hétfégi) vagy időszakos (például: tanítási szünetben megvalósuló) - ugyanaz a célja, mégpedig az, hogy a gyermek és a különélő szülő zavartalanul időt tölthessenek együtt. A szülő ekként közvetlenül figyelemmel kísérheti gyermeke fejlődését, a rendszeres közös programok révén aktív részese lehet gyermeke nevelésének és gondozásának. A gyermek pedig a különélő szülőjét is maga mellett tudhatja, részéről is megkapja a fejlődéséhez szükséges közvetlen védelmet és gondoskodást. Az együtt töltött minőségi idő és a közösen megélt élmények a családtagok tekintetében fontos közösségteremtő hatással bírnak, ennek pedig lelki és érzelmi szempontból meghatározó szerepe van a szülő-gyermek kapcsolatot érintően.

A vizsgált ügyben egy kéthetes, időszakos - nyári szüneti -, közvetlen és személyes kapcsolattartási alkalom maradt el, és bár e tekintetben a bíróság kifejezetten megállapította a jogsértést, a pótlás elrendelésére nem látott elvi lehetőséget. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy a bíróság döntése - amely a kapcsolattartás pótlásának lehetőségét elvi jelleggel kizárta - korlátozta az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartási jogát.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a komplex, alapjogi szempontok alapján végzett mérlegelés során alapvetően - de nem feltétlenül kizárólagosan - a következő szempontokat kell figyelembe venni. Ilyen ügyekben - különleges körülmények fennállásának hiányában - elsődlegesen abból szükséges kiindulni, hogy a különélő szülővel való zavartalan (személyes) kapcsolat nemcsak a különélő szülő érdeke és igénye, az kifejezetten a gyermek érdekét és alapjogainak a védelmét is szolgálja. A tanítási szünetben megvalósuló kapcsolattartás alapvető jellegzetessége, más, például hétvégi kapcsolattartásokhoz képest, annak hosszúsága és intenzitása. A gyermek ebben az időszakban nincs elfoglalva a tanulmányaival (legalábbis nem olyan mértékben, mint tanítási időszakban), napirendje kevésbé korlátozott, így a mindennapokhoz képest adott esetben több tere van a kikapcsolódásnak, a szülővel való kapcsolatot erősítő szabadidős programok szervezésének, közös élmények gyűjtésének, és lehetőség van hosszabb, családi vagy nyaralási (pihenési, kikapcsolódási) célú - adott esetben külföldi - utazásra is. A huzamosabb, tartós együttlét kiemelkedik a mindennapi rutinból, és speciális összetartó erőt képviselhet a szülő-gyermek kapcsolatban. Amennyiben egyes konkrét, személyes kapcsolattartási alkalmak elmaradnak, ez nem szünteti meg az érintettek jogos igényét a találkozásra.

Negatívan hathat a gyermeknek az egyik szülőjével való viszonyára a találkozások elmaradásán túl az is, ha bizonyos különleges időszakokat (például: ünnepeket, tanítási szüneteket) rendszeresen, több alkalommal is kizárólag a másik szülőjével él át. A pótlás természetesen felvethet praktikus nehézségeket, ennek oka, hogy a pótlás szükségszerűen az általános kapcsolattartási rend ideiglenes módosulásával jár (például kivételesen a különélő szülőt illeti meg az egyébként az együtt élő szülőt megillető idő). Az érintettek részéről ez belátást és rugalmasságot - adott esetben a gyermek alapjogainak védelmében akár saját alapjogaik érvényesítéséről való lemondást is - követel.

A kapcsolattartás eredeti célját szem előtt tartva (a különélő szülő és a gyermek rendszeresen és folyamatosan részt vehessenek egymás életében) a pótlás az elmulasztott közös idő pótlását jelenti, ezért nem kizáró ok az sem, hogy a találkozás időpontjára eredetileg tervezett konkrét, közös program nem feltétlenül ismételt meg (például mert egy adott, közösen tervezett előadás, koncert időpontja eltelt vagy a tanítási szünet elmúlt).

A szülő-gyermek személyes találkozásának pótlása alapjogi szempontból nemcsak kívánatos, hanem ezzel összhangban a vonatkozó jogszabályok alapján fő szabálynak tekinthető: a Ptk. 4:182. § (2) bekezdése szerint - amellyel összhangban áll a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés *b)* pontja, valamint a Gyer. 30. § (4) bekezdése is - a jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül pótolni kell. A pótlás formálisan egyedül az ünnepnapok kapcsolattartás elmaradása esetében volt kizárt. Más kapcsolattartások esetében - amilyen a nyári vagy a téli szünidei kapcsolattartás is - ilyen kifejezett akadályt a jogszabály nem tartalmaz.

A különélő szülőhöz hasonlóan természetesen az együtt élő szülőnek is alapvető igénye, hogy a végrehajtható bírósági ítéletben meghatározott alkalmak teljességében együtt lehessen a gyermekkel. Mindez a gyermek érdekében is áll. Ennek nem mond ellent, hogy az elmaradt kapcsolattartás pótlása csak a gyermek és az együtt élő szülő közös ideje rovására rendelhető el, mert a pótlás értelemszerűen és szükségszerűen csak ilyen módon és az együtt élő szülő együttműködésével valósulhat meg. Az együtt élő szülő és a gyermek tekintetében elsősorban annak lehet negatív hatása, ha a pótlások torlódnak, és hosszabb időszakon keresztül lehetetlenné teszik például a hétvégi együttlétüket vagy adott esetben a közös nyaralásukat.

A vizsgált ügyben támadott bírósági döntés szerint a pótlás elutasításának kettős indoka volt. Az első arra vonatkozott, hogy a „pótlás lehetőségéről a végrehajtás alapjául szolgáló ítélet nem rendelkezik”. Ez a megfogalmazás nem utal pótlási korlátozásra, és ilyen a hivatkozott ítéletnek a bíróság által idézett részeiből sem következik. A másik indokot a bíróság abban jelölte meg, hogy a nyári szünidő elteltével nincs lehetőség pótlásra, az ugyanis „csak a folyamatos kapcsolattartás

terhére történhetne meg”. Ezt a pótlási akadályt a bíróság sem kifejezett jogszabályi előírással, sem pedig érvekkel nem támasztotta alá.

A bíróság döntéséből a fentiek szerint nem tűnik ki, hogy a szünet eltelté pontosan miért és mennyiben kizáró akadálya a kapcsolattartás pótlásának, ha a pótlás jogszabályi feltételei egyébként fennállnak. Nem állapítható meg tehát, hogy a bíróság felismerte volna az ügy alapjogi relevanciáját, azonosította volna az érintett személyek alapjogait, illetve, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók arányosság elvén alapuló, a kíméletes kiegyenlítésre és méltányos egyensúly kialakítására vonatkozó követelményének megfelelő, komplex vizsgálatot folytatott volna le.

Az Alkotmánybíróság határozatának indokolásában hangsúlyozta, hogy az alapjogi igények összemérése után a bíróság - összhangban a Gyer. 30. § (6) bekezdésével - akár arra a következtetésre is juthat az ügy tényei és körülményei alapján, hogy az együtt élő szülő felróhatóságának megállapítása ellenére az elmaradt - relatíve hosszú, kéthetes - kapcsolattartás egyszerre vagy részletekben történő pótlása a konkrét esetben nem állna a gyermek érdekében, adott esetben például veszélyeztetné a gyermek egészséges fejlődését. Ugyanakkor az az egyértelmű jogszabályi rendelkezésre vissza nem vezethető következtetés, miszerint a nyári szünetben elmaradt kapcsolattartás pótlása a szünet elteltét követően eleve, minden körülmények között kizárt, az indítványozó (és a gyermeke) kapcsolattartáshoz való joga kiüresítésének a veszélyét hordozza.

V. 3. 3351/2022. (VII. 25.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság a 3351/2022. (VII. 25.) AB határozatában megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.630.281/2021/6. számú végzése és a Budapest II. és III. Kerületi Bíróság 35.Pk.50.469/2020/6. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisítette. Megállapította továbbá, hogy a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.630.287/2021/6. számú végzése és a Budapest II. és III. Kerületi Bíróság 35.Pk.50.439/2020/7. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat is megsemmisítette. Megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.630.286/2021/6. számú végzése és a Budapest II. és III. Kerületi Bíróság 35.Pk.50.387/2020/8. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat szintén megsemmisítette.

A határozat indokolása alapján a bíróság 2019. november 13. napján jogerőre emelkedett végzésével jóváhagyta a felek házasság felbontása iránt folyamatban volt perében született egyezségét, amely szerint a volt házastársak 2008-ban és 2016-ban született gyermekei tekintetében az édesanya gyakorolja a szülői felügyeleti jogot, a különélő édesapának (indítványozó) pedig joga van a folyamatos és időszakos - az elvitelt és az ottalvást is magába foglaló - kapcsolattartáshoz.

Az indítványozó végrehajtási eljárást indított arra hivatkozással, hogy a kérelmezett édesanya a kapcsolattartást akadályozta azzal, hogy - hasonlóan a nyári kapcsolattartáshoz - a 2020. szeptember 18-án kezdődő folyamatos (hétvégi) kapcsolattartás kezdetekor, kifejezett kérés ellenére sem adta át a gyermekek személyazonosításra alkalmas, fényképes okmányát (személyi igazolvány és útlevel), valamint lakcímkártyáját és társadalombiztosítási azonosító jelét igazoló hatósági igazolványát (a továbbiakban: TAJ-kártya). Az indítványozó szerint ez lehetetlenné teszi a gyermekek személyének igazolását, továbbá kockáztatja orvosi ellátásukat, valamint a szülő nemcsak, hogy külföldre nem tud utazni a gyermekkel, de a jogszabályi előírások alapján közterületre sem léphetne ki, ugyanis nem rendelkezik fényképes, személyazonosság igazolására alkalmas okirattal. Az indítványozó azt kérte a bíróságtól, hogy hívja fel a kérelmezettet a jövőben esedékes kapcsolattartások során jogkövető magatartás tanúsítására.

A Budapest II. és III. Kerületi Bíróság 35.Pk.50.469/2020/6. számú döntésével a kapcsolattartás végrehajtására irányuló kérelmet elutasította. Indokolása szerint a bíróság a felek által kötött, kapcsolattartást szabályozó egyezség nem tartalmaz kötelezést arra nézve, hogy a kérelmező a gyermekek személyi okmányait adja át, és a bíróság nem rendelheti el a végrehajtást az anyagi jogszabályok figyelembevételével. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.630.281/2021/6. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta szintén arra hivatkozással, hogy a felek megállapodása „nem terjedt ki a gyermekek személyi okmányainak, iratainak átadására, átvételére”, és a „végrehajtásnak nem lehet tárgya, amit nem tartalmaz a felek megállapodása, ebben a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal”.

Az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben azt kellett mérlegelnie, hogy a bíróság jogértelmezése korlátozta-e az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése

által biztosított kapcsolattartási jogát, és amennyiben igen, e korlátozás alkotmányos szempontból igazolható-e.

Ehhez két, egymással összefüggő szempont vizsgálatára volt szükség: 1. a kapcsolattartáshoz való jog korlátozására vezet-e, ha a szülő a kapcsolattartás ideje alatt nincs a gyermek hatósági igazolványainak a birtokában; illetve 2. az okmányok átadásának elmaradása indokot adhat-e végrehajtási eljárás megindítására a hatályos szakjogi szabályok keretei között.

Az első kérdés a kapcsolattartáshoz való jog tartalmát érinti, amellyel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. A kapcsolattartáshoz való jog korlátozásának tipikus (alap)esete, ha a személyes kapcsolattartás elmarad. Jelen esetben azonban erről nem volt szó. A kapcsolattartásra sor került, de a gondozó szülő megtagadta a gyermek igazolványainak a kapcsolattartás idejére történő átadását, és az indítványozó szerint ezáltal szűkítette a kapcsolattartás terjedelmét, a kapcsolattartás ilyen körülmények között nem lehetett zavartalan. Az Alkotmánybíróságnak mérlegelnie kellett, hogy a kapcsolattartás korlátozása ilyen helyzetben megállapítható-e.

A különélő szülő nemcsak meglátogathatja a gyermekét, hanem - a visszavitel kötelezettségével - főszabály szerint el is viheti őt a lakóhelyéről vagy szokásos tartózkodási helyéről, és ennek keretében nemcsak a gyermekkel való közös programjainak a helyszínéről, hanem annak a tartalmáról is ő jogosult dönteni. Kivételt képez, ha a kapcsolattartás valamilyen módon korlátozott, illetve, ha ún. felügyelt kapcsolattartásról van szó, erről azonban kifejezetten rendelkezni kell. Az elvitel joga - ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik - kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is. Ebből következően az aktuális kapcsolattartási idő alatti külföldre vitelhez bírósági vagy gyámhatósági felhatalmazásra nincs szükség, csak arról kell rendelkezni, ha a kapcsolattartásra jogosult szülő nem viheti külföldre - esetleg meghatározott államba - a gyermeket.

Az elvitel, illetve az ún. ottalvós elvitel jogának az az indoka, hogy a gyermekkel való kapcsolattartásnak a lakóhelyre (gondozási helyre) történő korlátozása akadályozhatja a fesztelen, meghitt légkör kialakítását, valamint a szülők sokszor feszült viszonyára tekintettel konfliktusokkal

terhelt lehet. A kötődés kialakításában és fenntartásában a többnapos együttlét különös fontossággal bír, ezért ez csak kivételes esetben korlátozható. Ha a különélő szülő külföldön lakik vagy dolgozik, méltányolható, ha a családi kapcsolat erősítése érdekében saját környezetében szeretne együtt lenni a gyermekével. Ilyen esetben a gyermek legjobb érdeke - bizonyos mértékben - kifejezetten meg is kívánhatja a kapcsolattartási jog külföldön történő gyakorlásának lehetőségét abból a célból, hogy ne keletkezzenek érzelmi, kulturális vagy adott esetben nyelvi akadályok a gyermek és a különélő szülő között. Amint azt a Gyer. 27. § (6) bekezdése rögzíti, a gyermek érdekét veszélyeztető körülmény vagy felróható magatartás hiányában a kapcsolattartásra jogosulttól az elvitel, és - különösen, ha a kapcsolattartásra jogosult szülő szokásos tartózkodási helye külföldön van - a meghatározott időtartamú külföldre vitel jogát is magában foglaló kapcsolattartás nem vonható meg.

A hatósági igazolvány, mint speciális hatósági döntés kiállításának célja, hogy az ügyfél adatainak vagy jogainak rendszeres igazolására szolgáljon. Ez biztosítja univerzális jellegét, emellett a hatósági igazolvány jellemzője a kizárólagosság is, vagyis az abban foglalt adatok igazolásának ez a kizárólagos módja, az egyes igazolvány (adataik szerinti) típusára vonatkozó anyagi jogszabályok alapján bizonyos adatokat csak az azt tartalmazó hatósági igazolvánnyal lehet bizonyítani.

A jogszabályok nem írják elő, hogy az állampolgár állandóan köteles lenne magánál tartani az igazolványait. A szülő és a gyermek találkozását és (ottalvásos) elvitelét ebből következően alapvetően nem akadályozza meg, ha a szülő nincs a gyermek eredeti okmányainak a birtokában.

A folyamatos (például hétfégi) vagy időszakos (például nyári szüneti) kapcsolattartás ideje alatt is számtalan olyan előrelátható (tervezett) vagy váratlan helyzet előállhat azonban, amikor a személyazonosság, esetleg az életkor igazolására vagy a gyermek TAJ-kártyájára, esetleg más igazolványára (például lakcímkártyájára) szükség van, és ennek hiánya problémát, bosszúságot, hátrányt vagy akár akadályt is jelent.

Ennek egyes eseteit az alábbiak szerint példálódzó jelleggel vette számba az Alkotmánybíróság. Igazoltatás esetében a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 29. § (2) bekezdés szerint az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. Bár a rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként, erre nem tartalmaz

garanciát a jogszabály. A (4b) bekezdés értelmében, ha az igazoltatott személy személyazonosságának megállapítása a helyszínen sikertelen, akkor az igazoltatott előállítható a további adategyeztetés érdekében. Ha tehát a szülő nincs a vele lévő kiskorú gyermek személyazonosító okmányának birtokában, büntetésre nem, de további rendőri ellenőrzésre sor kerülhet.

Az Európai Unió egyes tagállamai tekintetében megszűnt a belső határellenőrzés, de a határátlépésnek továbbra is jogi feltétele az érvényes személyi igazolvány (vagy az útlevél). Nem uniós országokba történő belépés pedig eleve nem is lehetséges okmányok nélkül, a hatóságok a határátlépést megelőzően ellenőrzik (célországtól függően) a személyi igazolvány vagy az útlevél meglétét és érvényességét. Ha tehát a gyermeknek a kapcsolattartás idejére történő külföldre vitelét nem is zárja ki a felek egyezsége vagy gyámhatósági/bírósági döntés, egy külföldi kirándulásnak, üdülésnek, esetleg családlátogatásnak egyértelműen akadályát képezi, ha nem kerül sor a gyermek eredeti okmányainak az átadására.

Kedvezményes belépőjegy, menetjegy stb. vásárlása esetében adott esetben szükség lehet a gyermek életkorának az igazolására, illetve diákigazolványára.

Ha a gyermek a kapcsolattartás ideje alatt váratlanul beteg lesz, akkor - a sürgős szükség esetét kivéve - az egészségügyi szolgáltatás igénybevételéhez TAJ-kártyáját és - amennyiben a 14. életévét betöltötte - érvényes, a személyazonosság megállapítására alkalmas igazolványát kötelező bemutatni.

A kapcsolattartás ismertetett célja - tekintettel a szülő Alaptörvényben biztosított neveléshez való jogára is - a maga teljességében akkor valósulhat meg, ha a különélő szülő dönthet arról, hogy a kapcsolattartás idejét miként - hol, hogyan, milyen nevelési vagy szabadidős programot szervezve - tölti el a gyermekével. Értelmszerűen ennek mindenkor összhangban kell állnia a jogszabályokkal és a kapcsolattartásra vonatkozó döntésben foglaltakkal (figyelembe kell venni, ha a kapcsolattartás helyére vonatkozóan korlátozó rendelkezést hoztak), valamint a gyermek legjobb érdekével, és ebben a keretben a különélő szülőnek a gyermek igényeit, kívánságait is figyelembe kell vennie.

Ha a gyermek igazolványainak hiánya miatt a különélő szülőnek esetleg hatósági intézkedéstől kell tartania, vagy betegség esetében a gyermek orvosi vagy gyógyszerellátása veszélybe kerülhet, illetve a közös program földrajzi értelemben vagy más módon indokolatlanul korlátozottá válik, akkor a kapcsolattartás zavartalansága csorbát szenved, és annak korlátozása megállapítható.

Az Alkotmánybíróság ennek alapján - az első kérdést megválaszolva - megállapította, hogy a kapcsolattartás jogszabályi és hatósági/bíróági döntés keretein belüli tartalmi és földrajzi értelemben vett zavartalansága alkotmányjogi értelemben immanens részét képezi a kapcsolattartáshoz való jognak. A kapcsolattartás zavartalansága pedig nem biztosított, ha a különélő szülő nem rendelkezik a gyermek szükséges hatósági igazolványaival.

Az Alkotmánybíróság csak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül orientálhatja a bíróságokat az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezés felé, de nem kényszerítheti a bíróságot arra, hogy egy egyértelmű, értelmezési mozgásteret nem engedő jogszabályi előírással ellentétes döntést hozzon, és döntésével nem is egészítheti ki a jogszabályi előírásokat. A második megválaszolandó kérdés ebből következően az volt, hogy a fennálló szabályozási környezetben a kapcsolattartási jognak a gyermek okmányai át nem adása útján megvalósuló korlátozása érvényesíthető-e végrehajtási eljárásban. Ez akkor jelenthet problémát, ha az okmányok átadásáról a felek egyezsége vagy a bírósági/hatósági döntés hallgat (azt nem rendeli el, de nem is zárja ki).

Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a kapcsolattartást rendező döntés tartalmazza a kapcsolattartás kereteit és alapvető szabályait. E körbe tartozik például a kapcsolattartás gyakorisága, időtartama, a gyermek átadásának és visszaadásának helye, ideje, módja, az elmaradt kapcsolattartás pótlásának rendje. Az előírt minimumkövetelményeken túl a kapcsolattartást nyilvánvalóan a szükséges részletességgel kell rendezni, ami az ügy és a felek egyedi körülményeitől - például a gyermek életkorától - függően minden ügyben más és más lehet.

A gyermek átadása magába foglalja a gyermek személyén túl a gyermek ruházata és a kapcsolattartás során szükséges egyéb tárgyai (például állandó vagy eseti gyógyszerek, tanszerek, biztonságérzetet növelő alvójáték) átadásának a kötelezettségét is. Ennek elsődleges indoka, hogy a józan ésszel, de legfőképpen a gyermek legjobb érdekével bármilyen más értelmezés ellentétes lenne. Ezt támasztja

alá, hogy a Gyer. 29/A. § (1) és (6) bekezdése a kapcsolattartási egyezség/határozat minimumkövetelményei között együttesen, egységként említi „a gyermek, valamint személyes okmányai, ruházata és a kapcsolattartás során szükséges egyéb tárgyai” átadásáról szóló rendelkezést. A Gyer. csak a gyámhatósági eljárásra vonatkozik. Viszont egy általános, minden kapcsolattartásra egyaránt vonatkozó rendelkezésből is levezethető a fenti követelmény: a Ptk. 4:178. § (1) bekezdése értelmében a gyermeket nevelő szülő (vagy más személy) köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani. Eszerint a gondozó szülő nemcsak, hogy nem gátolhatja a kapcsolattartást, de az érintkezés pusztán passzív - engedélyezésén kívül a kiskorú gyermeket érzelmileg és fizikailag fel is kell készítenie arra. A fizikai felkészítésbe értelemszerűen beletartozik mindazon tárgyaknak az összekészítése, amelyekre a gyermeknek a kapcsolattartás ideje alatt szüksége lehet, és amelyekkel csak a gondozó szülő rendelkezik.

Mindez megfelelően igaz a gyermek okmányaira is: amennyiben a különélő szülőt megilleti az elvitel joga, és azt éppen jogszerűen gyakorolja - a kapcsolattartás idejére magával viszi a gyermeket -, akkor kézenfekvő, illetve a kapcsolattartás céljának megvalósulása és zavartalansága érdekében szükséges a gyermek azon igazolványainak átadása, amelyekre a konkrét kapcsolattartás ideje alatt szükség lehet. Ez olyannyira magától értetődő, hogy ennek külön előírására nincs feltétlenül szükség az egyezségben, vagy a hatósági/bíróági határozatban. A kapcsolattartás zavartalanságának a követelménye lefedi ezt.

A személyazonosító okmány és a TAJ-kártya esetében ez általánosan érvényes, hiszen ezek a gyermekhez tartoznak, ezekre a gyermeknek bármikor szüksége lehet, míg más okmányok (lakcímkártya, diákigazolvány, útlevél stb.) esetében a körülményektől függően mérlegelendő az átadás szükségessége. Útlevél készíttetésére és átadására értelemszerűen csak akkor van szükség, ha más, személyazonosításra alkalmas igazolvány nem áll rendelkezésre, vagy ha a különélő szülő jogszerűen külföldre viheti a gyermeket, és előzetesen jelzi, hogy a tervezett külföldi úthoz szükség van útlevélre. Ha és amennyiben nincs érvényben a kapcsolattartás helyét korlátozó egyezség vagy döntés, akkor nincs jelentősége annak, hogy a gondozó szülő valamely szubjektív ok miatt általánosságban vagy a konkrét esetben nem szeretné, hogy a különélő szülő a gyermekkel külföldre utazzon a kapcsolattartás idejére. A gondozó szülőnek ilyen esetben nincs alapja arra, hogy a gyermek

külföldre vitelét megakadályozza azzal, hogy a szükséges útiokmányt nem készítteti el vagy nem adja át.

Az előbbieken kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság szerint a második kérdés akként válaszolandó meg, hogy a gyermek okmányainak át nem adásával kapcsolatos végrehajtási kérelem nem mutat túl a jóváhagyott - a gyermek elvitelének a jogát biztosító - egyezsége, hanem éppen annak végrehajtására irányul. A kapcsolattartás zavartalanságának része ugyanis, hogy az elvitel jogát jogszerűen gyakorló szülő a gyermek szükséges hatósági igazolványainak a birtokában legyen a kapcsolattartás ideje alatt. A Bnptv. 22/B. § (4) bekezdés d) pontja kifejezetten a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősíti, ha a kapcsolattartásra kötelezett neki felróható okból „egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást”.

A fentieket összefoglalva az Alkotmánybíróság a vizsgált ügygel összefüggésben azt állapította meg, hogy a bíróság nem ismerte fel az ügy alapjogi relevanciáját, és a Bnptv. 22/B. § (4) bekezdés d) pontjával összefüggő jogértelmezésével - amely szerint nem lehet elrendelni a gyermek szükséges személyes okmányainak a kapcsolattartás idejére történő átadását az elvitel jogát gyakorló szülő számára, ha arról a felek egyezsége külön nem rendelkezik - akadályozta a kapcsolattartáshoz való jognak a maga teljességében történő, az egyezés szerinti - az elvitel jogát kifejezetten biztosító - gyakorlását. A korlátozás szükségessége nem támasztható alá alkotmányos indokkal.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta továbbá, hogy egyes igazolványok (például: személyazonosító okmány és TAJ-kártya) átadásának hiánya minden esetben akadályozza az elvitel jogával rendelkező szülő alkotmányos jogai gyakorlásának, míg más igazolványok (például az útlevél) esetében ezek átadására nem minden esetben, hanem a körülményektől függően lehet szükség. A vizsgálat kiindulópontja mindenkor a kapcsolattartásnak a kapcsolattartási döntés (egyezség) keretein belüli zavartalansága.

V. 4. 14/2023. (VII. 24.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság 14/2023. (VII. 24.) AB határozatában a következőket állapította meg: az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből és XVI. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos követelmény, hogy a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés b) pontja alapján a bíróság minden olyan esetben

rendelkezhet az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról, amikor az elmaradt kapcsolattartás végrehajtását elrendelő végzés meghozatalának feltételei teljesülnek; az elmaradt kapcsolattartás pótlására a bíróság végzésének meghozatalától számított legkésőbb hat hónapon belül, a legközelebbi megfelelő időpontban kerülhet sor.

A határozat indokolása szerint az indítványozó (az alapügy kérelmezője) és a kérelmezett édesanya házasságából 2015-ben egy gyermek született. Az indítványozó és a kérelmezett házasságának felbontása során a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2019. március 11. napján jogerőre emelkedett ítéletével szabályozta az indítványozó és a gyermek közötti kapcsolattartást, oly módon, hogy az indítványozó jogosult a gyermeket minden páros héten pénteken 16 órakor az óvodából/ iskolából elhozni, és köteles vasárnap este 18 órára az anyához visszavinni. A bíróság kötelezte a kérelmezett édesanyát, hogy valamennyi kapcsolattartás kezdetén a gyermek személyazonosító igazolványát és TAJ kártyáját az indítványozónak adja át, az indítványozó pedig köteles az okmányokat a kapcsolattartások végén az édesanyának visszaadni.

A 2022. február 11. napján 16 órától 2022. február 13. napján 18 óráig tartó folyamatos kapcsolattartás során a gyermek és a gyermek személyes okmányai (személyi igazolvány, TAJ kártya) az indítványozó részére átadásra kerültek. Az indítványozó beadványában előadta, hogy a kapcsolattartás során a gyermekkel Romániába kívánt utazni a nagyszülőket meglátogatni, melyről a kérelmezettet is tájékoztatta, és előzetesen kérte a kérelmezettet, hogy a gyermek európai egészségbiztosítási kártyáját is adja át az indítványozó számára. A kapcsolattartás során, már a csengersimai határátkelőnél derült ki, hogy a gyermek személyi igazolványa lejárt, így a tervezett határátlépés érvényes okmány hiányában meghiúsult. Az indítványozó megkérte a kérelmezettet, hogy másnap adja át a gyermek útlevelét, hogy a tervezett utazás megvalósulhasson, azonban ennek a kérelmének a kérelmezett nem tett eleget. Az indítványozó kérte a bíróságtól annak megállapítását, hogy a kérelmezett édesanya felróható magatartása zavarta a kapcsolattartást, továbbá kérte, hogy a kérelmezett édesanyát a bíróság kötelezze a zavartalan kapcsolattartás biztosítására, valamint rendelkezzen a kapcsolattartás pótlásáról. Az indítványozó ugyancsak kérte a kapcsolattartás zavarásával felmerült költségei (benzinköltség, autópálya-matrica) megtérítését.

A Budakörnyéki Járásbíróság 15.Pk.50.076/2022/18. számú végzésével az indítványozó kérelmét elutasította. Az elsőfokú bíróság szerint az indítványozótól elvárható lett volna, hogy a külföldi utazást megelőzően ellenőrizze az utazáshoz feltétlenül szükséges okmányok meglétét és érvényességét, melynek elmaradása nem róható a kérelmezett édesanya terhére, ráadásul az indítványozó már a korábbi kapcsolattartások során is észlelhette volna, hogy a személyi igazolvány hamarosan lejár. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat alapján a kérelmezett édesanya egyébként is csak a személyi igazolvány és a TAJ kártya átadására volt köteles, így az útlevél átadásának elmaradása a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránt indított eljárásban nem érvényesíthető. Azáltal pedig, hogy a folyamatos kapcsolattartás megvalósult (csak annak célja, a külföldi utazás hiúsult meg), a kapcsolattartás pótlása elrendelésének sincs helye. Az indítványozó nem bizonyította, hogy a kapcsolattartást szabályozó határozatban foglalt kötelezettségeinek teljesítése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, hiszen nem ellenőrizte a gyermek okmányait azok átvételekor, ezért saját felróható magatartására a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása érdekében nem hivatkozhat.

Az indítványozó fellebbezése alapján másodfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék az indítványozó fellebbezését részben alaposnak találta, és 6.Pkf.51.643/2022/4. számú végzésével az elsőfokú végzést részben megváltoztatta. A másodfokú bíróság szerint a kapcsolattartásra vonatkozó alaphatározatból megállapíthatóan az indítványozó kapcsolattartási joga kiterjed a gyermek külföldre vitelére is, a kérelmezett édesanya pedig jelen esetben előzetesen tudta, hogy az indítványozó a gyermekkel külföldre szeretne utazni az apai nagyszülőkhöz. A szülői felügyeletet gyakorló kérelmezett dolga a gyermek okmányainak érvényességéről gondoskodni, azt ellenőrizni, a kérelmezett édesanyának pedig a kapcsolattartás elősegítése érdekében a kiskorú gyermeket fel kell készítenie, melybe adott esetben az útlevél átadása is beletartozik, különösen akkor, ha a különélő szülő előzetes jelzése alapján a kapcsolattartás során az útlevélre a gyermeknek nyilvánvalóan szüksége lehet. Éppen ezért a kérelmezett édesanya nem mentheti ki a felróhatóságát azzal, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó alaphatározat kifejezett rendelkezése hiányában az útlevél átadására nem volt köteles. A másodfokú bíróság azonban annak ellenére, hogy megállapította, hogy a kérelmezett édesanya neki felróhatóan megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, csupán arról rendelkezett, hogy a kérelmezett édesanya a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak megfelelően tegyen eleget, a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontjának

megfelelően. Álláspontja szerint ugyanis a megzavart kapcsolattartás pótlásának elrendelésére a bíróságnak nincs lehetősége, tekintettel arra, hogy a kapcsolattartás pótlására a Ptk. 4:182. § (2) bekezdése szerint hat hónapon belül van lehetőség, ezt követően a kapcsolattartás még akkor sem pótolható, ha egyébként annak feltételei a kötelezett felróható magatartása miatt fennállnának. Éppen ezért úgy ítélte meg, hogy a 2022. február 11. napjától esedékes folyamatos hétvégi kapcsolattartás tekintetében a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés b) pontja szerinti jogkövetkezmény, nevezetesen az elmaradt kapcsolattartás pótlásának elrendelése már nem alkalmazható, ugyanis a kapcsolattartás időpontja és a másodfokú bíróság végzésének meghozatala között több mint hat hónap telt el.

Ahogy az a Bnptv. 22/C. §-a nyelvtani értelmezéséből is egyenesen következik, a Bnptv. nem zárja ki kifejezetten és ellentmondást nem tűrően az elmaradó kapcsolattartás pótlásának elmaradását akkor, ha a bíróság a döntését a kapcsolattartás eredeti időpontjához képest hat hónapon túl hozza meg. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés b) pontjának van olyan lehetséges értelmezése, amely lehetővé teszi az elmaradó kapcsolattartás pótlásának bíróság általi elrendelését, és ezáltal a különélő szülő Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti jogának érvényesítését akkor is, ha a kapcsolattartás eredeti időpontjához képest már több mint hat hónap eltelt, amely élethelyzet már önmagában a bírósági eljárások időtartamából következően is a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti, Bnptv. szerinti nemperes eljárások jelentős részét szükségképpen érinti. Ehhez képest azonban az a másodfokú bíróság által választott jogértelmezés, amely kizárja az indítványozóéhoz hasonló esetekben az elmaradt kapcsolattartás pótlását, végeredményben teljesen kiüresíti a különélő szülő és a gyermek közötti, az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által is védett alapjogot, ekként ez a jogértelmezés az Alaptörvény 28. cikke által az eljáró bíróság számára biztosított értelmezési tartományon kívüli, és így alaptörvény-ellenes.

Az Alkotmánybíróság sem azt nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy az egyébként a Bnptv. helyes értelmezése szerint biztosítható elmaradó kapcsolattartás mielőbbi biztosítása (és ezáltal a gyermek és a szülő közötti lehetőség szerint folyamatos kapcsolattartás) áll a gyermek és a szülő érdekében, sem pedig azt, hogy ezen, adott esetben alaptörvény-ellenes jogértelmezéssel elutasított kapcsolattartás-pótlási kérelem utólagos, az Alkotmánybíróság döntését követő pótlása már csak az

eljárás elhúzódó időtartama miatt is mind a gyermeket, mind pedig a kapcsolattartás elmaradásában közre nem ható szülőt hátrányosan érinti.

Mindezen szempontokra tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből és XVI. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos követelmény, hogy a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a bíróság minden olyan esetben rendelkezhet az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról, amikor az elmaradt kapcsolattartás végrehajtását elrendelő végzés meghozatalának feltételei teljesülnek; az elmaradt kapcsolattartás pótlására a bíróság végzésének meghozatalától számított legkésőbb hat hónapon belül, a legközelebbi megfelelő időpontban kerülhet sor.

VI. Összegzés

A jogi és gyermekvédelmi tapasztalatok szerint egyre gyakoribb az olyan válás, amelyben az ellentétek kiéleződnek, és az érzelmi sérülések képtelenné teszik a szülőket gyermekeik valódi érdekeinek figyelembevételére.³⁷ A szülőknek tekintettel kell lenniük arra, hogy a gyermeknek saját elképzelései, vágyai, érzései vannak. Személyiségének kedvező irányba való fejlődése pedig nagymértékben függ a szülei magatartásától.³⁸

A bírósági szakba eljutó kapcsolattartás végrehajtása iránti ügyekről bírósági titkárként azt a következtetést vontam le, hogy az eljárás megindításához a szülők közötti elmérgesedett helyzet, saját személyes sérelmeik és a másik fél iránt érzett harag, sértődöttség vezet. A kapcsolattartás végrehajtásának elrendelése, módjának meghatározása és a különféle jogkövetkezmények alkalmazása azonban a probléma forrására nem jelent megoldást, a gyermek és a különélő szülő között nem alakít ki szorosabb köteléket, ezt jogi eszközökkel kikényszeríteni nem lehet. Nagyon fontos lenne, hogy a szülők a család felbomlása után is képesek legyenek békésen együttműködni egymással. A felek közötti konfliktusok a gyermekükhöz fűződő viszonyukra is kihatással vannak, amelynek megoldása túlmutat a bírósági eljárás keretein.

³⁷ IRING, 26.

³⁸ SZENDRŐI, 82.

Irodalomjegyzék

- BARZÓ Tímea: A különélő szülő kapcsolattartási jogát ellehetetlenítő szülői magatartás polgári jogi és büntetőjogi jogkövetkezményei, In: Miskolci Jogi Szemle XIV. évfolyam, 2019. 2. különszám 1. kötet, 83-94.
- CSAPUCHA Bernadett: Büntetőjogi beavatkozás a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása esetén., In: Iustum Aequum Salutare XVI. 2020. 2. szám, 129-146.
- HARMAT Erika - VÖLCSEY Balázs: Új nemperes eljárás a bíróságok hatáskörében: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás. In: Családi Jog, 2020. 1. szám, 23-31.
- HÁMORI Antal: A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásában bekövetkezett hatáskör-változásról, valamint a folyamatos kapcsolattartás pótlásának nehézségeiről - egy jogeset kapcsán. In: Családi Jog, 2020. 4. szám, 26-31.
- IRING Zoltán: Kontroll alatt - a felügyelt kapcsolattartás jogi és pszichológiai vetületei. In: Családi Jog, 2019. 3. szám, 26-31.
- KÖRÖS András: Különélő szülők - közös szülői felelősség, első lépések a Ptk. szülői felügyeletre vonatkozó szabályainak gyakorlatában. In: Gárdos-Orosz Fruzsina, Menyhárd Attila (szerk.): Az új Polgári törvénykönyv első öt éve. Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2019. 83-99.
- MÁRTON Andrea: A gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti új bírósági eljárás első gyakorlati tapasztalatai - https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/marton_andrea__kapcsolattartas_vh%5bjogi_forum%5d.pdf (2021. 04. 15.)
- MURÁNYINÉ DR. PERBÍRÓ Andrea: A megváltozott szülői felügyeleti jogok gyakorlásának szabályairól eseti alkalmazásuk tükrében - <https://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/219-dr-muranyine-dr-perbiro-andrea-a-megvaltozott-szuloi-felugyeleti-jogok-gyakorlasanak-szabalyairol-eseti-alkalmazasuk-tukreben> (2021. 04. 15.)
- NAGY Andrea: Bővülő keretek - A kapcsolattartás szabályozása az új Ptk-ban - <https://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/105-dr-nagy-andrea-bovulo-keretek-a-kapcsolattartas-szabalyozasa-az-uj-ptk-ban> (2021. 04.15.)

- Összegzés a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás ügyviteli és eljárási szabályairól - Pécsi Törvényszék gyakorlati összefoglalója - <http://kpintra.justice.hu/kapcsolattartas-vegrehajtasa/egyeb> (2021. 04. 15.)
- SZABÓ Klára: Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában. In: Polgári Jog, 2018. 11-12. szám (A tanulmány a IV. Wolters Kluwer Jogi Konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.) - <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/193/id/A1801101.POJ/ts/10000101/> (2021. 04. 15.)
- SZEIBERT Orsolya: Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybíróági és ombudsmani gyakorlatra. In: Kőhidi Ákos-Keserű Barna Arnold (szerk.): Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt.; Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Győr-Budapest, 2015, 470-490.
- SZENDRŐI Anna: A szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás alapjogi és személyiségi jogi vetülete - In: Pro Futuro, 2019. évi 2. szám, 82-99. o.